

**Zavod za javno zdravlje
Ćuprija "Pomoravlje"
u Ćupriji**

**Centar za analizu, planiranje
i organizaciju zdravstvene zaštite
biostatistiku i informatiku u zdravstvu**

**ANALIZA ZDRAVSTVENOG STANJA
STANOVNIŠTVA POMORAVSKOG OKRUGA
ZA 2020. GODINU SA POREĐENJEM
ODREĐENIH POKAZATELJA ZA ZADNJIH PET
GODINA**

Ćuprija, 2020.

UVODNE NAPOMENE

Zdravlje i zdravstveno stanje stanovništva predstavljaju indikatore razvoja jednog društva i preduslov njegovog daljeg napretka. Procena zdravstvenog stanja stanovništva je sociomedicinska procedura za dobijanje objektivne slike zdravstvenog stanja celokupnog stanovništva ili pojedinih populacionih grupa na jednoj teritoriji. Analiza zdravstvenog stanja stanovništva ima više ciljeva:

1. Daje sliku zdravstvenog stanja stanovništva u posmatranom periodu;
2. Omogućava vremensko praćenje zdravstvenog stanja i komparaciju;
3. Utvrđuje zdravstvene potrebe;
4. Stvara osnovu za planiranje mera zdravstvene zaštite;
5. Omogućava evaluaciju efekata postignutih primenom mera zdravstvene zaštite.

Merenje zdravstvenog stanja vrši se uz pomoć većeg broja indikatora i uz prisustvo više indirektnih podataka dobijamo globalnu sliku zdravstvenog stanja odabrane populacije. Za merenje se najčešće koriste klasični pokazatelji:

1. vitalno-demografski podaci,
2. pokazatelji morbiditeta i mortaliteta,
3. pokazatelji stanja čovekove okoline,
4. pokazatelji rada i korišćenja zdravstvene službe.

U analizi zdravstvenog stanja stanovništva Pomoravskog okruga za 2020.godinu, korišćeni su demografski podaci Republičkog zavoda za statistiku i podaci redovne zdravstvene statistike zdravstvenih ustanova Pomoravskog okruga koje prikuplja i obrađuje Zavod za javno zdravlje u Čupriji. Ocena stanja životne sredine izvršena je na osnovu analiza parametara koje Zavod redovno prati.

Analiza sadrži podatke za šest opština Pomoravskog okruga koji se odnose na osnovne podatke o okrugu, demografske, socioekonomske pokazatelje, morbiditet i mortalitet, neke podatke o životnoj sredini, imunizaciji stanovništva, kadrovima, radu i korišćenju primarne zdravstvene zaštite i stacionarnih zdravstvenih ustanova.

1.VITALNO-DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE POMORAVSKOG OKRUGA

1.1 Teritorija okruga , brojno stanje i gustina naseljenosti

Pomoravski okrug se prostire na površini od 2615 km² sa 190 naseljem, 194676 stanovnika po procenjenim rezultatima broja stanovnika za 2020. godinu i prosečnom gustom naseljenosti od 74,45 stanovnika po km².

Pomoravskom okrugu pripada šest opština Despotovac, Jagodina, Paraćin, Rekovac, Svilajnac i Čuprija. Najveću površinu ima opština Despotovac, a najveći broj stanovnika opština Jagodina, koja ima i najveći broj naselja, najveću gustinu naseljenosti i sedište je okruga.

Tabela br. 1 Opštine Pomoravskog okruga sa brojem naselja i gustom naseljenosti u 2020. god.

R.b	Opštine	broj naselja	Procenjeni broj stanovnika	Površina u km ²	Prosečna gustina naseljenosti
1	Despotovac	33	19792	623	31,77
2	Jagodina	52	68378	470	145,49
3	Paraćin	35	49596	542	91,51
4	Rekovac	32	8811	366	24,07
5	Svilajnac	22	20706	326	63,52
6	Čuprija	16	27393	288	95,11
Pomoravski okrug		190	194676	2615	74,45

U periodu između dva popisa, 2002. i 2011. godine (tabela 2) stanovništvo Pomoravskog okruga smanjeno je za 12.899 lica odnosno 5,7%. Dakle, na teritoriji okruga postoji tendencija depopulacije koja je najviše izražena u opštinama Rekovac 18,4%, gde dominira staro stanovništvo, Despotovac 9,4%, Čuprija 8,7%, Svilajnac 7,7%, koje imaju veliku migraciju stanovništva u inostranstvo , dok se u Jagodini registruje rast broja stanovnika za 1,4% između dva popisa iz 2002. i 2011. god..

Procenjeni broj stanovnika u 2020. godini ukazuje na dalji pad broja stanovnika na celom području okruga za 9,3% u odnosu na prethodni zvanični popis, a 14,6% u odnosu na 2002. Godinu.

Tabela br. 2 Broj stanovnika Pomoravskog okruga u 2020. god. u odnosu na popise iz 2002.god. i 2011.

red. br.	Opština	2002	2011	Index 11/02	2020	Index 20/11	Index 20/02
1	Despotovac	25611	23191	0,906	19792	0,853	0,773
2	Jagodina	70894	71852	1,014	68378	0,952	0,965
3	Paraćin	58301	54242	0,930	49596	0,914	0,851
4	Rekovac	13551	11055	0,816	8811	0,797	0,650
5	Svilajnac	25511	23551	0,923	20706	0,879	0,812
6	Čuprija	33567	30645	0,913	27393	0,894	0,816
Pomoravski okrug		227435	214536	0,943	194676	0,907	0,856

1.2 Struktura stanovništva

U strukturi stanovništva, prikazuje se i polna i starosna struktura stanovništva. Odnos broja muškaraca i žena određen je biološkim i socijalnim faktorima. Polna struktura nema direktnog značaja za zdravstveno stanje stanovništva, ali je značajna za izračunavanje nekih stopa i za određivanje specifičnog morbiditeta i mortaliteta. Ona zavisi od polne strukture živorođenih i umrlih, migracionih kretanja i dejstva izvesnih spoljnih faktora.

Tabela br. 3 Stanovništvo Pomoravskog okruga prema polu u 2020. godini prema proceni Zavoda za statistiku

Opština	Broj stanovnika	Broj muškaraca	% muškaraca	Broj žena	% žena	Broj žena fertilnog perioda(2020.god)	% žena fertilnog perioda
Despotovac	19792	9748	49,3	10044	50,7	3917	41,8
Jagodina	68378	33133	48,5	35245	51,5	14733	40,25
Paraćin	49596	24113	48,6	25483	51,4	10.363	40,67
Rekovac	8811	4426	50,2	4385	49,8	1.459	33,27
Svilajnac	20706	9915	47,9	10791	52,1	4.246	39,35
Ćuprija	27393	13337	48,7	14056	51,3	5.538	39,40
Pomoravski okrug	194676	94672	48,6	100004	51,4	40256	40,25

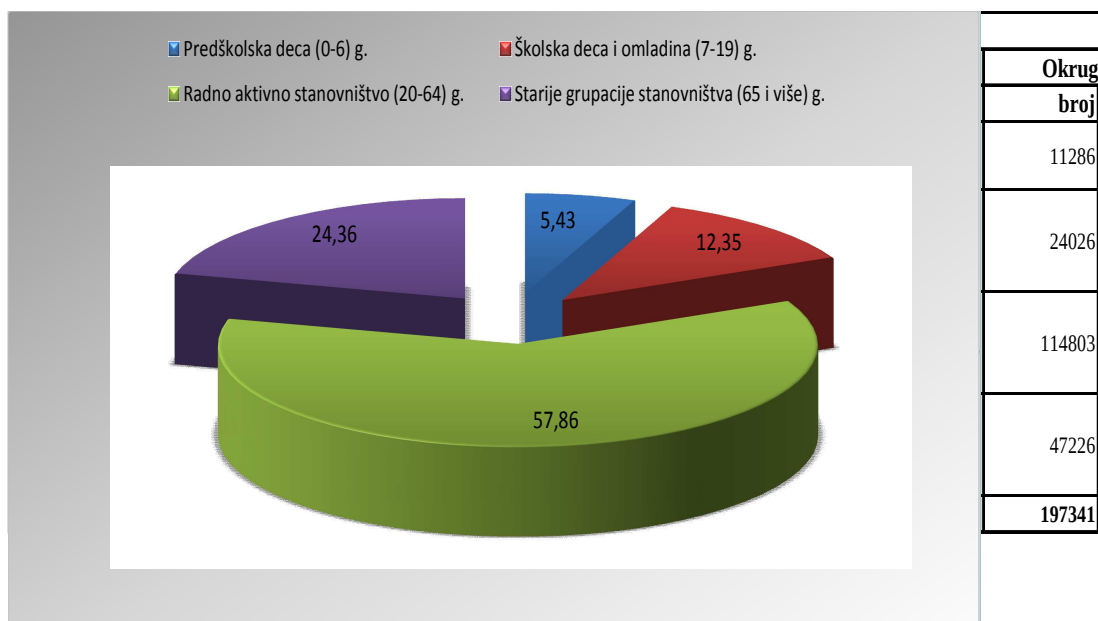
Iz tabele br. 3 se vidi da je udeo stanovnika ženskog pola nešto veći, 51,4% što je pokazatelj bolje socioekonomske razvijenosti i nivoa zdravstvene zaštite. Od ukupnog broja stanovništva ženskog pola 40,25% pripada ženama fertilnog perioda.

Na starosnu strukturu stanovništva utiče prirodno kretanje (rađanje i umiranje), ali i mehaničko kretanje stanovništva, migracije. Poznavanje starosne strukture stanovništva daje nam sliku starosti populacije u celini na osnovu koje se određuju prioritetni zdravstveni problemi i planira zdravstvena zaštita.

Tabela br. 4 Broj i procentualno učešće pojedinih kategorija stanovnika Pomoravskog okruga prema proceni Republičkog zavoda za statistiku 2020. godine

Opština	deca 0-6	%	školska deca 7-19	%	radnoaktivno 20-64	%	odrasli 65+	%
Jagodina	4.146	6,06	8.936	13,07	40.002	58,50	15.294	22,37
Despotovac	893	4,51	2.240	11,32	11.275	56,97	5.384	27,20
Paraćin	2.895	5,84	6.303	12,71	29.056	58,59	11.342	22,87
Rekovac	288	3,27	833	9,45	4.622	52,46	3.068	34,82
Svilajnac	974	4,70	2.488	12,02	11.707	56,54	5.537	26,74
Ćuprija	1.375	5,02	3.250	11,86	15.968	58,29	6.800	24,82
Pomoravski okrug	10.571	5,43	24.050	12,35	112.630	57,86	47.425	24,36

Grafikon br. 1 Procentualna struktura pojedinih kategorija stanovništva

Iz navedenih podataka o starosnoj strukturi stanovništva može se uočiti da stanovništvo Pomoravskog okruga spada u **grupu vrlo starog stanovništva**, s obzirom da je udeo stanovnika starijih od 65 godina 24,36 %. Taj udeo je najmanji u opštini Jagodina 22,37%, a najveći u opštini Rekovac čak 34,82%. **Indeks starenja** je takođe visok 176,5 za okrug što pokazuje da postoji proces izraženog starenja stanovništva obzirom da je vrednost veća od 40, a koja se smatra granicom od koje počinje da se tretira starim stanovništvom.

1.2 Vitalne karakteristike Pomoravskog okruga u 2020. godini

Stanovništvo, kao dinamična pojava se stalno menja, kreće. Prirodno kretanje stanovništva podrazumeva promene u ukupnom broju stanovnika kao posledica rađanja (natalitet) i umiranja (mortalitet). Broj rođenih je pozitivna, a broj umrlih negativna komponenta kretanja stanovništva.

Vitalni pokazatelji za 2020. godinu po opštinama i na nivou Pomoravskog okruga, kao i podaci o ukupnom broju stanovnika su na osnovu poslednje procene ,dobijeni iz Zavoda za statistiku republike Srbije za 2020. godinu.

Tabela br. 5 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u 2020 god.

OPŠTINE	Procenjeni br. stanovnika u 30.06.2020. god.	Živorodeni		UMRLI								stopa smrtno -sti odojč -di	stopa prirodnog priraštaja	MRTVO ROĐENI	
				ukupno		umrla odojčad									
						svoga				0-6 dana					
		broj	stopa natalitet a	broj	stopa mortalite ta	broj	%	broj	%	broj	%			broj	%
DESPOTOVAC	19792	122	6,2	464	23,4		0,0		0,0		0,0	0,0	-17,3		0,0
JAGODINA	68378	583	8,5	1195	17,5	10	0,8	5	0,4		0,0	17,2	-9,0	2	3,4
PARAĆIN	49596	379	7,6	1004	20,2	1	0,1	1	0,1		0,0	2,6	-12,6		0,0
REKOVAC	8811	43	4,9	274	31,1		0,0		0,0		0,0	0,0	-26,2		0,0
SVILAJNAC	20706	156	7,5	499	24,1	3	0,6		0,0		0,0	19,2	-16,6	1	6,4
ČUPRIJA	27393	162	5,9	568	20,7	2	0,4	2	1,2		0,0	12,3	-14,8	3	18,5
POMORAVS KI OKRUG	194676	1445	7,4	4004	20,6	16	0,4	8	0,6		0,0	11,1	-13,1	6	4,2

Broj živorođenih u Pomoravskom okrugu je u stalnom padu, kako u apsolutnim vrednostima tako i u stopama, u svim opštinama. Prema SZO faza nepovoljnog nataliteta je

stopa ispod 12‰. U 2020. godini **stopa nataliteta** za okrug je **7,4** pri čemu je najniža u Rekovcu **4,9** a najviša u Jagodini **8,5**.

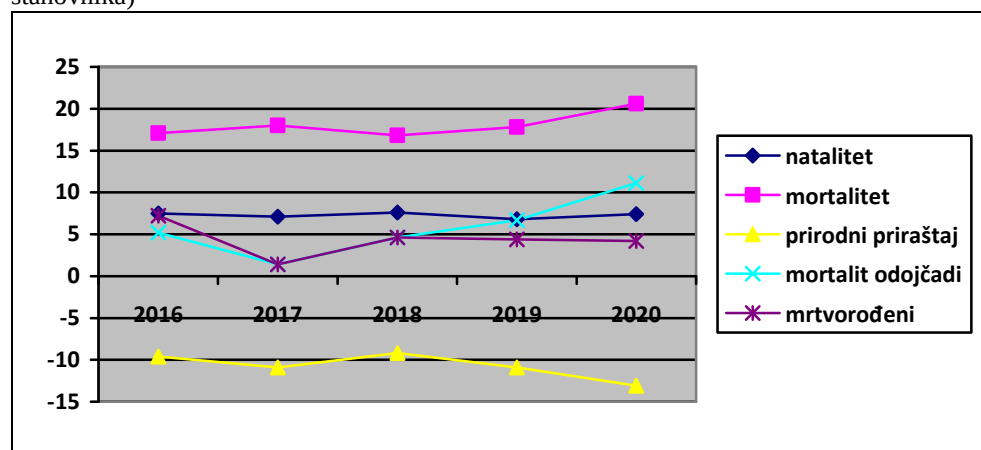
Mortalitet, umiranje, je negativna vitalna komponenta i od velikog je značaja u oceni zdravstvenog stanja stanovništva. Opšta stopa mortaliteta, odnosno ukupan broj umrlih u Pomoravskom okrugu je visok i u stalnom je porastu, vezano za sve izraženije starenje stanovništva. Prosečna stopa za okrug je **20,6**, a najvišu stopu ima opština Rekovac **31,1** i to je opština sa najstarijom populacijom.

Mortalitet odojčadi je jedan od najbitnijih indikatora socioekonomskih prilika i funkcionisanja zdravstvene zaštite žena i dece. Stope smrtnosti odojčadi su niske već duži vremenski period u okrugu, u 2020. godini je bilo 16 evidentiranih slučajeva sa stopom od **11,1**, a tolerantna granica za Evropu je do 20.

Stopa mrtvorodenih odnosno mortinataliteta u okrugu je takođe niska **4,2** jer postoji odgovarajuća i dobro razvijena zdravstvena zaštita trudnica, dok se komplikovane trudnoće tretiraju u visoko specijalizovanim ustanovama tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite.

Prirodni priraštaj predstavlja razliku između apsolutnog broja živorođenih i umrlih na jednoj teritoriji. Izražava se stopom na 1000 stanovnika i za teritoriju okruga za 2020. godinu iznosi **-13,1** pa se može govoriti o velikoj biološkoj regresiji stanovništva, jer još od sredine osamdesetih godina prirodni priraštaj ima negativnu vrednost.

Grafikon br. 2 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u periodu od 2015-2019 (stope na 1000 stanovnika)

Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope nataliteta i mrtvorodenosti, stope mortaliteta i mortaliteta odojčadi rastu a prirodni priraštaj opada.

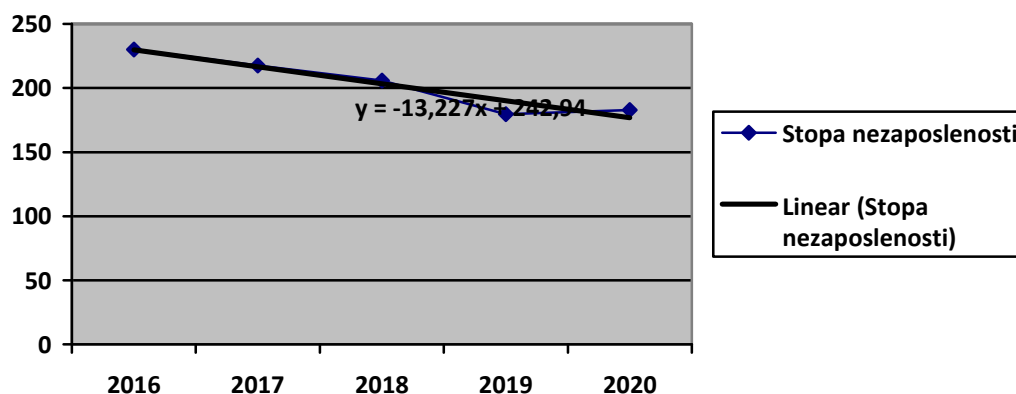
2. SOCIOEKONOMSKI POKAZATELJI OKRUGA

Nezaposlenost je važan socioekonomski pokazatelj stanja stanovništva određene teritorije. Iz Nacionalne službe za zapošljavanje Pomoravskog okruga dobijeni su podaci o nezaposlenim licima u 2020. godini. Ukupno je bilo nezaposlenih **20612** lica, što je za **8,2%** manje u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrajući polnu strukturu nezaposlenih, zapaža se nešto veći broj žena (54,7%) u odnosu na muškarce. **Stopa nezaposlenosti je 105,8 na 1000 stanovnika** (prethodne godine 179,6). Po stepenu stručne spreme, najviše je nekvalifikovanih (34,6%), zatim sa četvrtim stepenom (30,7%), pa onda sa trećim stepenom (22,8 %). Sa visokom stručnom spremom je bilo 1380 nezaposlenih lica što izraženo u procentima iznosi 6,5%. U odnosu na prethodnu godinu, beleži se nezatni porast nezaposlenih ove kategorije za 0,2%. Posmatrajući starosnu strukturu nezaposlenih, evidentno je da ih je najviše od 55 do 59 godine (2521 lice), zatim od 50 do 54 godina (2398) i 40 do 44 (2386).

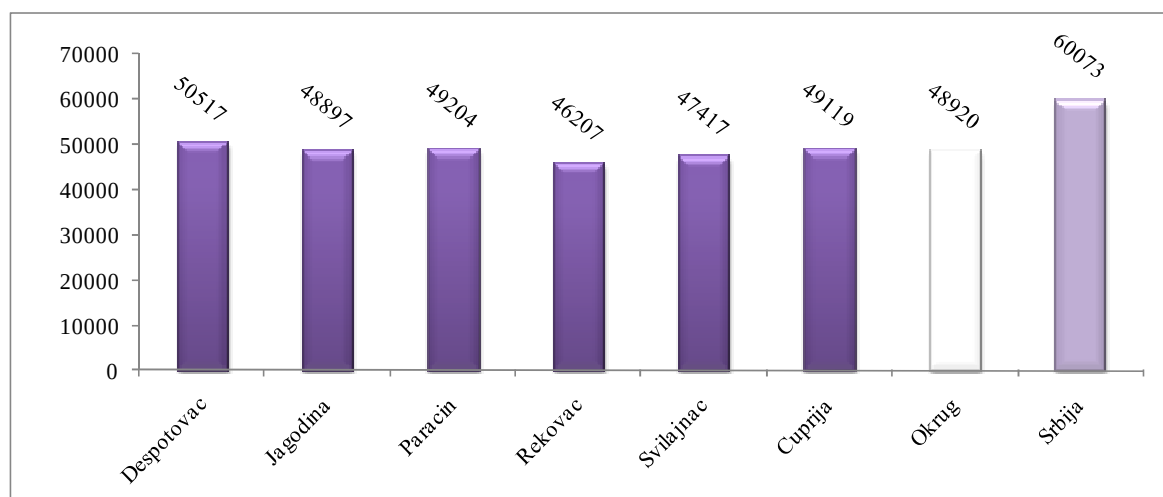
Tabela br.6 Broj i stopa nezaposlenih u Pomoravskom okrugu po opštinama ukupno i sa VSS u 2020.

red. br.	Opština	Br. radno aktivnog stanovništva 20-64 god.	Ukupan broj nezaposlenih	Stopa nezaposlenih	Broj nezaposlenih sa VSS	Stopa nezaposlenih sa VSS	% nezaposlenih sa VSS
1	Jagodina	40.002	8.080	202,0	601	15,02	7,44
2	Despotovac	11.275	1.534	136,1	94	8,34	6,13
3	Paraćin	29.056	5.947	204,7	385	13,25	6,47
4	Rekovac	4.622	1.025	221,8	31	6,71	3,02
5	Svilajnac	11.707	1.375	117,5	99	8,46	7,2
6	Čuprija	15.968	2.651	166,0	170	10,65	6,41
Pomoravski okrug		112.630	20612	183,0	1380	12,25	6,70

Grafikon br.3 Stopa nezaposlenih na 1000 radnoaktivnog stanovništva u Pomoravskom okrugu

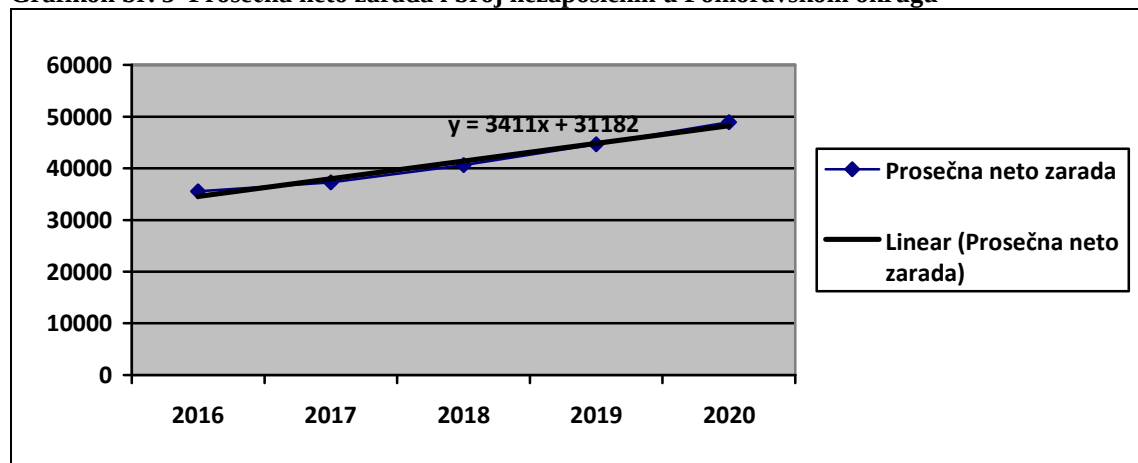
Grafikon br. 4 Prosečna neto zarada u 2020. godin

Prosečna neto zarada u 2020. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je **48920** din (prethodne godine 44.676 dinara) što je niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio **60073**. din. Među opštinama najveći prosek ima opština Despotovac 50517 dinara ,a najniži prosek ima opština Rekovac sa 46207. dinara. U odnosu na isti period prethodne

godine evidentno je povećanje zarada za 9,5 % na nivou Pomoravskog okruga, a na nivou Srbije 9,4%.

Grafikon br. 5 Prosečna neto zarada i broj nezaposlenih u Pomoravskom okrugu

Prosečna neto zarada ima trend konstatnog rasta od 2016. do 2020. godine.

MORTALITET I MORBIDITET U POMORAVSKOM OKRUGU 2020. GODINI

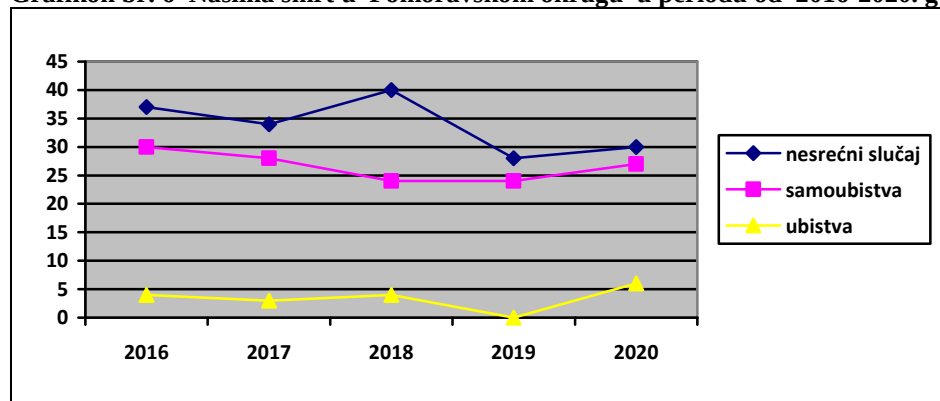
3.1. Mortalitet

Tabelom broj 7. prikazane su osnovne karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2020. godini. Prema prispelim potvrdama o smrti evidentirano je 4004 umrle osobe na teritoriji okruga od čega je 3.777 prirodnih smrti, 68 nasilnih smrti, a nepoznato je bilo 159 slučajeva. Prosečna starost umrlih je 75,7 godina.

Tabela br. 7 Karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2020. godini

R.br.	Opština	prirodna smrt	nasilna smrt					nepoznato	prosečna starost umrlih
			svega	nesrećni slučaj	samoubistvo	ubistvo	ostalo		
1	Despotovac	451	6	1	3	-	2	7	77,1
2	Jagodina	1088	22	13	7	2	-	85	74,7
3	Paracin	961	17	3	11	3	-	26	75,3
4	Rekovac	264	5	2	3	-	-	5	78,3
5	Svilajnac	467	9	7	1	-	1	23	77,5
6	Ćuprija	546	9	4	2	1	2	13	74,6
Pomoravski okrug		3777	68	30	27	6	5	159	75,7

Grafikon br. 6 Nasilna smrt u Pomoravskom okrugu u periodu od 2016-2020. god.

Posmatrajući prethodni period zapaža se da broj nesrećnih slučajeva i samoubistava imaju trend opadanja, dok ubistava imaju trend rasta. U poslednjoj godini imamo rast svih vrsta nasilnih smrti u odnosu na prethodnu godinu.

Struktura umrlih prema uzroku smrti (po MKB-10 klasifikaciji) prikazana je tabelom br.8

Tabela br. 8 Struktura umrlih u opštinama Pomoravskog okruga prema uzroku smrti za 2020. godinu

Grupa bolesti	DESPOTOVAC		JAGODINA		PARAĆIN		REKOVAC		SVILAJNAC		ĆUPRIJA		OKRUG	
	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%
A00-B99	3	0,65	4	0,33	10	1,00	2	0,73	5	1,00	5	0,88	29	0,72
C00-D48	55	11,85	202	16,90	93	9,26	43	15,69	63	12,63	81	14,26	537	13,41
D50-D89		0,00	5	0,42	1	0,10		0,00	1	0,20		0,00	7	0,17
E00-E90	32	6,90	56	4,69	57	5,68	3	1,09	48	9,62	35	6,16	231	5,77
F00-F99	2	0,43	3	0,25	2	0,20	3	1,09	2	0,40	1	0,18	13	0,32
G00-H95	11	2,37	28	2,34	14	1,39	2	0,73	7	1,40	11	1,94	73	1,82
I00-I99	246	53,02	536	44,85	586	58,37	140	51,09	244	48,90	262	46,13	2014	50,30
J00-J99	27	5,82	76	6,36	44	4,38	39	14,23	21	4,21	38	6,69	245	6,12
K00-K93	12	2,59	22	1,84	23	2,29	5	1,82	5	1,00	16	2,82	83	2,07
L00-L99	2	0,43	2	0,17	1	0,10	1	0,36		0,00	2	0,35	8	0,20
M00-M99	1	0,22	2	0,17	1	0,10	1	0,36		0,00		0,00	5	0,12
N00-N99	21	4,53	35	2,93	37	3,69	9	3,28	17	3,41	17	2,99	136	3,40
O00-O99		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		
P00-P96		0,00	5	0,42	1	0,10		0,00	1	0,20	2	0,35	9	0,22
Q00-Q99		0,00	3	0,25		0,00		0,00	1	0,20		0,00	4	0,10
R00-R99	7	1,51	85	7,11	26	2,59	5	1,82	23	4,61	13	2,29	159	3,97
V01-Y89	6	1,29	22	1,84	17	1,69	5	1,82	9	1,80	9	1,58	68	1,70
U00-U89	39	8,41	109	9,12	91	9,06	16	5,84	52	10,42	76	13,38	383	9,57
UKUPNO	464	100,00	1195	100,00	1004	100,00	274	100,00	499	100,00	568	100,00	4004	100,00

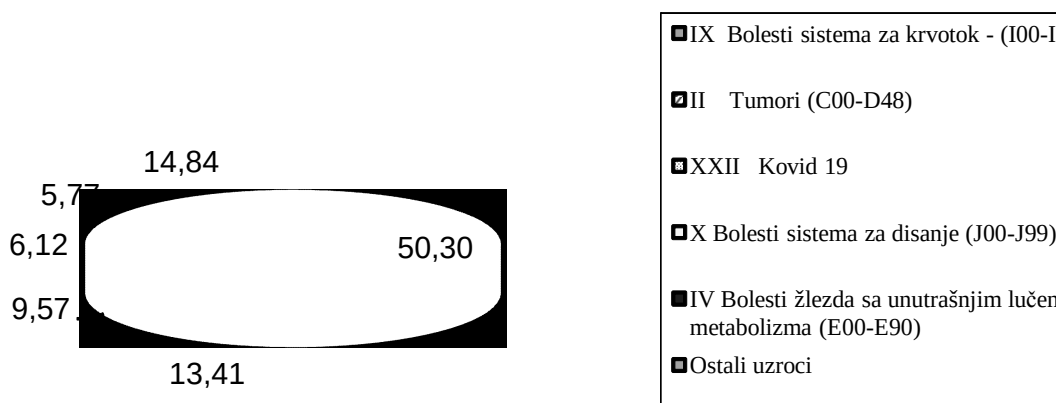
Vodeći uzroci smrti prema MKB-10 klasifikaciji su bolesti sistema za krvotok sa učešćem od 50,3% u ukupnom broju umrlih i stopom na 100.000 stanovnika od 1034,5, zatim tumori sa 13,4% i stopom od 275,8. Na trećem mestu sada je nova grupa uzroka smrti, a to je Kovid 19

sa udelom od 9,57 % i stopom 196,7, zatim bolesti sistema za disanje sa 6,12% i stopom 125,9. Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma sa 5,7% i stopom 118,7 na 100.000 stanovnika su na petom mestu. Svi ostali uzroci smrti čine 14,84% u ukupnom broju umrlih.

Tabela br. 9 Najčešći uzroci smrti u Pomoravskom okrugu u 2020. godini

Grupa po MKB-10	Br.	%	Stopa na 100.000 stanovnika
IX Bolesti sistema za krvotok - (I00-I99)	2014	50,30	1034,5
II Tumori (C00-D48)	537	13,41	275,8
XXII Kovid 19	383	9,57	196,7
X Bolesti sistema za disanje (J00-J99)	245	6,12	125,9
IV Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma (E00-E90)	231	5,77	118,7
Ostali uzroci	594	14,84	
Ukupno	4004		

Grafikon br.7 Pet vodećih uzroka smrti

3.2. Morbiditet

Morbiditet, oboljevanje, spada u najvažnije indikatore zdravstvenog stanja. Rutinska zdravstvena statistika obezbeđuje informacije o raširenosti pojedinih oboljenja, ali samo u delu stanovništva koji je koristio zdravstvenu zaštitu. To je takozvani registrovani morbiditet koji se može podeliti na vanbolnički i bolnički.

3.2.1 Vanbolnički morbiditet

Osnovne karakteristike vanbolničkog morbiditeta su prikazane kroz registrovana oboljenja u službama primarne zdravstvene zaštite i to službe za zdravstvenu zaštitu dece, školske dece i omladine, službe opšte medicine i službe medicine rada, iz izveštaja o radu navedenih službi.

U službama za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2020. godini 30509 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 62,4 % u ukupnom morbiditetu, simptomi, znaci i patološki, klinički i laboratorijski nalazi 13,1%, bolesti kože i potkožnog tkiva sa 8,7% bolesti sistema za varenje 4% i bolesti uva i mastoidnog nastavka 3,8%.

Tabela br. 10 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zdravstvenu zaštitu dece na teritoriji Pomoravskog okruga u 2020. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	19034	62,4
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	3995	13,1
XII	Bolesti kože i potkožnog tkiva	L00-L90	2653	8,7
XI	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	1218	4,0
VIII	Bolesti uva i bolesti mastoidnog nastavka	H60-H95	1165	3,8
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	30509	100,0

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2020. godini 30920 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 49,3 % u ukupnom morbiditetu, simptomi, znaci i patološki, klinički i laboratorijski nalazi 11,3%, povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora 6,0% , bolesti kože i potkožnog tkiva sa 5,1% i bolesti sistema za varenje 3,6% .

Tabela br.11 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zaštitu zdravlja školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2020. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	15230	49,3
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	3505	11,3
XIX	Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora	S00-T98	1849	6,0
XII	Bolesti kože i potkožnog tkiva	L00-L90	1586	5,1
XI	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	1107	3,6
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	30920	100,0

U službama opšte medicine u domovima zdravlja Pomoravskog okruga registrovano je ukupno 217652 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 19,5%, bolesti sistema krvotoka sa učešćem od 17%, bolesti mišićno-koštanog sistema 7,9%, bolesti mokraćno-polnog sistema 7,7% i Kovid 19 7,4%.

Tabela br.12 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama opšte medicine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2020. Godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	42456	19,5
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	37076	17,0
XIII	Bolesti mišićno koštanog sistema i vezivnog tkiva	M00-M99	17133	7,9
XIV	Bolesti mokraćno-polnog sistema	N00-N99	16700	7,7
XXII	Kovid 19- šifre za posebne namene	U04, U07	16093	7,4
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	217652	100,0

Radno aktivno stanovništvo Pomoravskog okruga najčešće je, prema izveštaju **službi medicine rada**, u 2020. godini bolovalo od bolesti sistema za disanje odnosno u 39,4% slučajeva od ukupno registrovanih 16229 oboljenja. Na drugom mestu su bolesti sistema krvotoka sa 16,3%, zatim i simptomi i znaci patološki, klinički i laboratorijski znaci 11,7% bolesti mokraćno polnog sistema 6% , bolesti sistema za varenje 4,6%.

Tabela br. 13 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama medicine rada na teritoriji Pomoravskog okruga u 2020. Godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	6401	39,4
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	2645	16,3
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski znaci	R00-R99	1893	11,7
XIV	Bolesti mokraćno-polnog sistema	N00-N99	979	6,0
XI	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	750	4,6
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	16229	100,0

U službama za **zdravstvenu zaštitu žena** najveći procenat poseta je bio zbog bolesti mokraćno polnog sistema, a u **službama hitne pomoći** je najveći broj poseta evidentiran pod šifrom nekog simptoma bez precizne dijagnoze u 25,6% slučajeva, dok su na drugom mestu bolesti sistema krvotoka 18,4% , a zatim povrede , trovanja i ostali spoljni faktori 15,9%.

Tabela br. 14 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zdravstvenu zaštitu žena na teritoriji Pomoravskog okruga u 2020. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
XIV	Bolesti mokraćno-polnog sistema	N00-N99	8298	78,1
XV	Trudnoća, rađanje i babinje	O00-O99	744	7,0
II	Tumori	C00 - D48	581	5,5
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	324	3,0
I	Zarazne i parazitarne bolesti	A00 - B99	210	2,0
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	10628	100,0

Tabela br. 15 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za hitnu medicinsku pomoć na teritoriji Pomoravskog okruga u 2020. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	13915	25,6
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	10012	18,4
XIX	Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora	S00-T98	8643	15,9
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	4264	7,9
XI	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	3210	5,9
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	54307	100,0

3.2.2. Morbiditet od zaraznih i hroničnih nezaraznih bolesti

Godina 2020. je protekla u znaku epidemije Kovida 19 kako na teritoriji Pomoravskog okruga tako i u celom svetu. Prijavljivanje ostalih zaraznih bolesti bilo je zapostavljeno, tako da je registrovan neznatni broj koji nije uporediv sa prethodnim godinama, tako da ćemo prikazati podatke vezane za Sars Cov-19.

Tabela br. 16 . Ukupan broj testiranih, pozitivnih i preminulih na teritoriji Pomoravskog okruga u 2020. godini

Red. broj	Opština	Broj testiranih	Broj pozitivnih	% pozitivnih	Broj umrlih	% umrlih
1.	Despotovac	1705	545	31,96	34	6,24
2.	Jagodina	9815	3122	31,81	74	2,37
3.	Paraćin	5502	1980	35,99	80	4,04
4.	Rekovac	1473	523	35,51	15	2,86
5.	Svilajnac	2140	846	39,53	49	5,79
6.	Čuprija	4936	1640	33,23	62	3,78
Pomoravski okrug		25571	8656	33,85	314	3,62

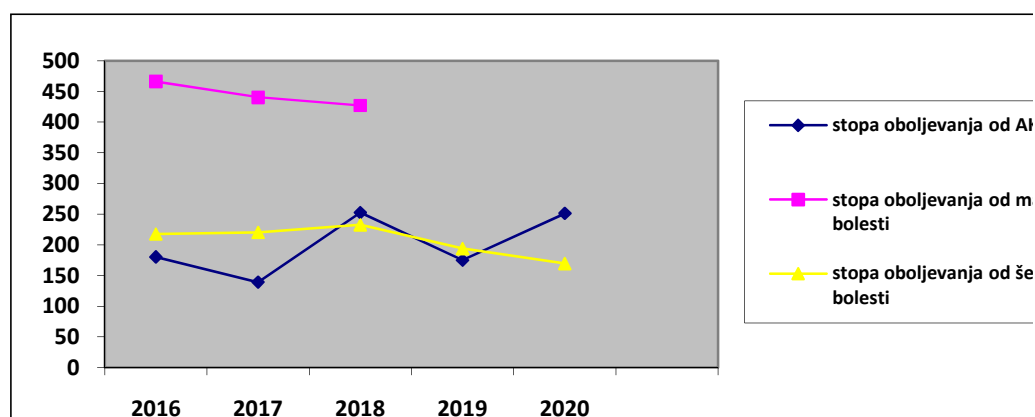
Ukupno je na teritoriji okruga testirana 25571 osoba od čega je 8656 ili 33,8% bilo pozitivnih. Umrlih je ukupno 314 ili 3,62%.

Hronične nezarazne bolesti: bolesti srca i krvnih sudova, maligni tumori, šećerna bolest, opstruktivna bolest pluća, povrede i trovanja. poremećaji mentalnog zdravlja i druge, već decenijama dominiraju u našoj nacionalnoj patologiji. Bolesti srca, krvnih sudova i maligni tumori činili su oko dve trećine svih uzroka smrti tokom 2020. godine. Više od polovine svih smrtnih ishoda (53,8%) bilo je posledica umiranja od bolesti sistema krvotoka, a skoro svaka peta umrla osoba (17,4%) bila je žrtva malignog tumora.

Tabela br. 17 Broj obolelih i umrlih od vodećih hronično nezaraznih bolesti u poslednjih 5 godina

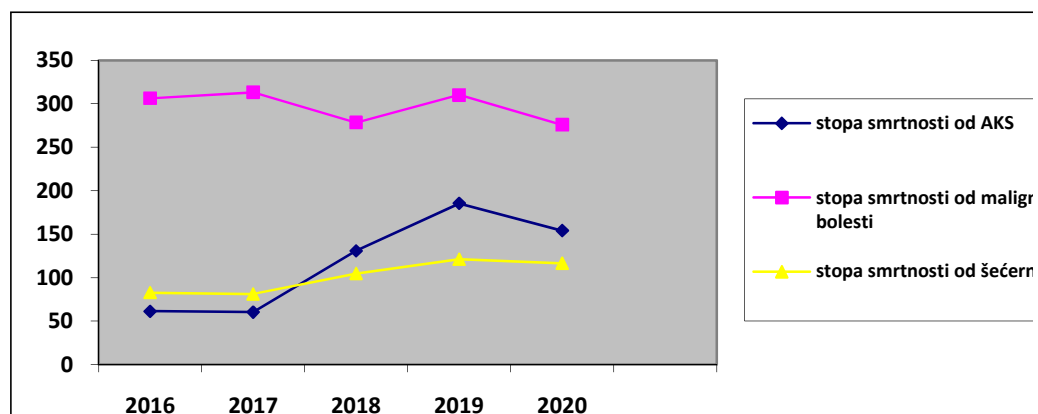
Godina	HRONIČNE NEZARAZNE BOLESTI											
	Akutni koronarni sindrom				Maligne bolesti				Dijabetes melitus			
	Oboleli	Stopa	Umrli	Stopa	Oboleli	Stopa	Umrli	Stopa	Oboleli	Stopa	Umrli	Stopa
2016	368	208	125	61,2	953	466,3	626	306,3	445	217,7	169	82,7
2017	281	139,1	122	60,4	890	440,5	633	313,3	445	220,3	164	81,2
2018	504	252,4	261	130,7	853	427,1	556	278,4	465	232,9	209	104,7
2019	345	174,8	366	185,4			612	310,1	383	194,1	239	121,1
2020	489	251,2	300	154,1			537	275,8	330	169,5	227	116,6

Grafikon br. 11 Nestandardizovane Stope incidence vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2016. do 2020. na 100.000 stanovnika

Kao najteži oblik ishemijskih bolesti srca, **akutni koronarni sindrom (AKS)** vodeći je zdravstveni problem u razvijenim zemljama sveta, a poslednjih nekoliko decenija i zemljama u razvoju. Akutni koronarni sindrom uključuje akutni infarkt miokarda i nestabilnu anginu pectoris. Podaci iz populacionog registra za AKS pokazuju da je u 2020. godini od ovog sindroma umrlo je 300 osoba što je za 60 manje nego prethodne godine. Stopa smrtnosti u 2020. iznosila je 154,1 na 100.000 stanovnika (prethodne godine 185,4). Nestandardizovana stopa novoobolelih je bila 251,2 što je značajan porast u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon br. 12 Nestandardizovane Stope smrtnosti vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2016. do 2020. na 100.000 stanovnika

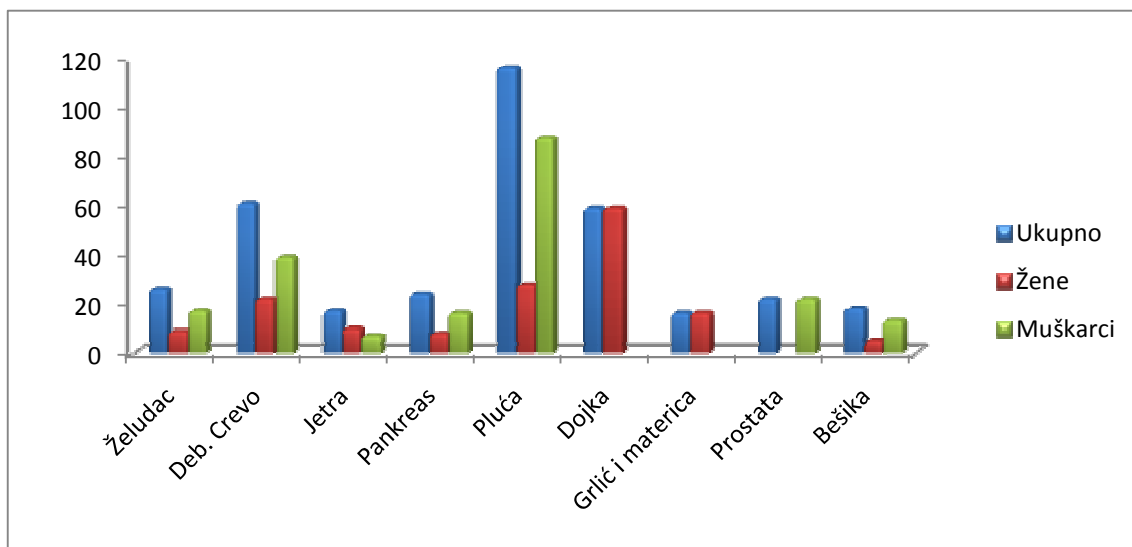
Epidemiološka situacija **malignih tumora** u našoj zemlji do nedavno je praćena samo na osnovu podataka o umiranju, iako je registar za rak ustanovljen još 1970. godine. Sa reorganizacijom populacionog registra za rak u centralnoj Srbiji od 1996. do danas stope obolevanja su se udvostručile. Na teritoriji centralne Srbije u periodu od 2006. do 2015. godine, godišnje je u proseku od malignih bolesti obolevalo 26.183 osoba, dok je približno 14.877 osoba umiralo od raka.

Na osnovu podataka registra za rak Pomoravskog okruga, u 2018. godini obolelo je 853 osoba od malignih tumora (Incidencija je iznosila je 427,1 na 100.000 stanovnika), dok za 2019. i 2020. godinu još nisu kompletirani podaci o novootkrivenim slučajevima, a 537

osoba je umrlo u 2020.god .Stopa smrtnosti za 2020.iznosila je 275,8 na 100.000 stanovnika sto je na nivou 2018. godine (prethodne godine 310,09).

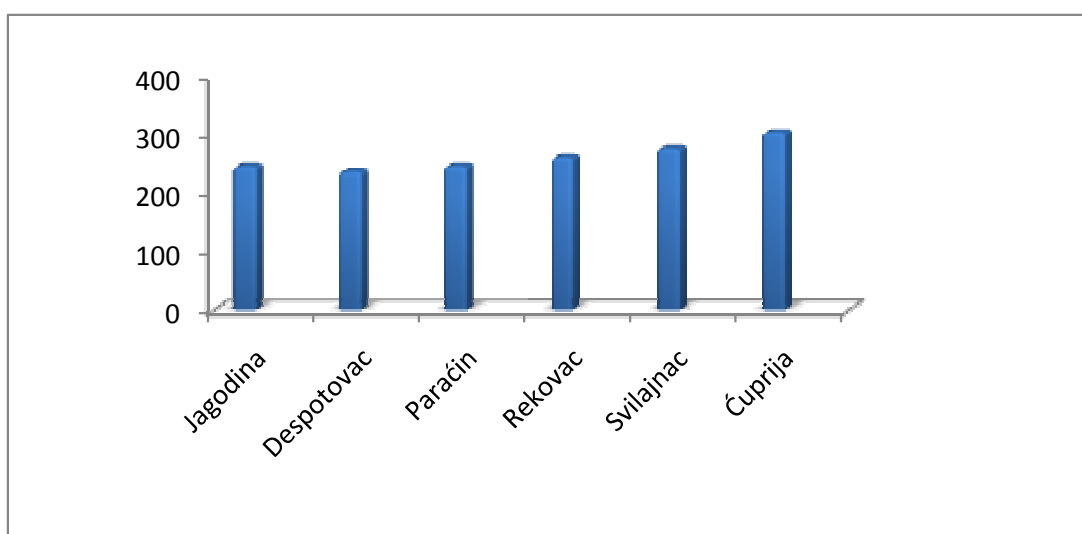
Prema podacima registra za rak, muškarci su najviše obolevali i umirali od raka bronha i pluća, raka prostate i raka debelog creva i rektuma . Kod žena, maligni tumor sa smrtnim ishodom najčešće je bio lokalizovan na dojci, plućima , grliću i telu materice i debelom crevu i rektumu .

Grafikon br. 13 Broj umrlih od malignih tumora najčešćih lokalizacija po polu u 2020. godini.

Među opštinama Pomoravskog okruga, najveću stopu smrtnosti od malignih bolesti u 2020. godini imala je Čuprija, a najmanju Despotovac.

Grafikon br. 14 Stope mortalitet od malignih bolesti po opštinama Pomoravskog okruga u 2020. godini.

Šećerna bolest jedna je od najčešćih nezaraznih bolesti. Broj obolelih od šećerne bolesti već duži niz godina raste i poprima razmere globalne epidemije. Prema proceni International Diabetes federation danas u svetu od dijabetesa boluje približno 425 miliona ljudi, a procenjuju da će broj obolelih od dijabetesa do 2045. godine biti čak 629 miliona. Prema proceni WHO u 2016.god šećerna bolest je bila na 7 mestu po uzroku smrtnosti. Iako se najviše incidencije registruju u razvijenim zemljama, najveći porast obolelih očekuje se u zemljama u razvoju. Procenjuje se da danas u Srbiji sa dijagnozom dijabetesa boluje približno 710.000 osoba ili 10% populacije. Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji trend porasta broja umrlih u poslednjih pet godina. U 2020. godini broj novoobolelih je 330 sa stopom incidence 169,5 na 100.000 stanovnika. Od posledica šećerne bolesti umrlo je u 2020. godini 227 osoba sa stopom smrtnosti 116,6 na 100.000 stanovnika tako da se stopa smrtnosti za zadnjih pet godina povećala za 50%.

Podatke o novoobolelima od HNB treba uzeti sa rezervom, jer je kvalitet dobijenih podataka uvek diskutabilan i zavisi od revnosti i ažurnosti lekara koji prijavljuju novootkrivene slučajeve.

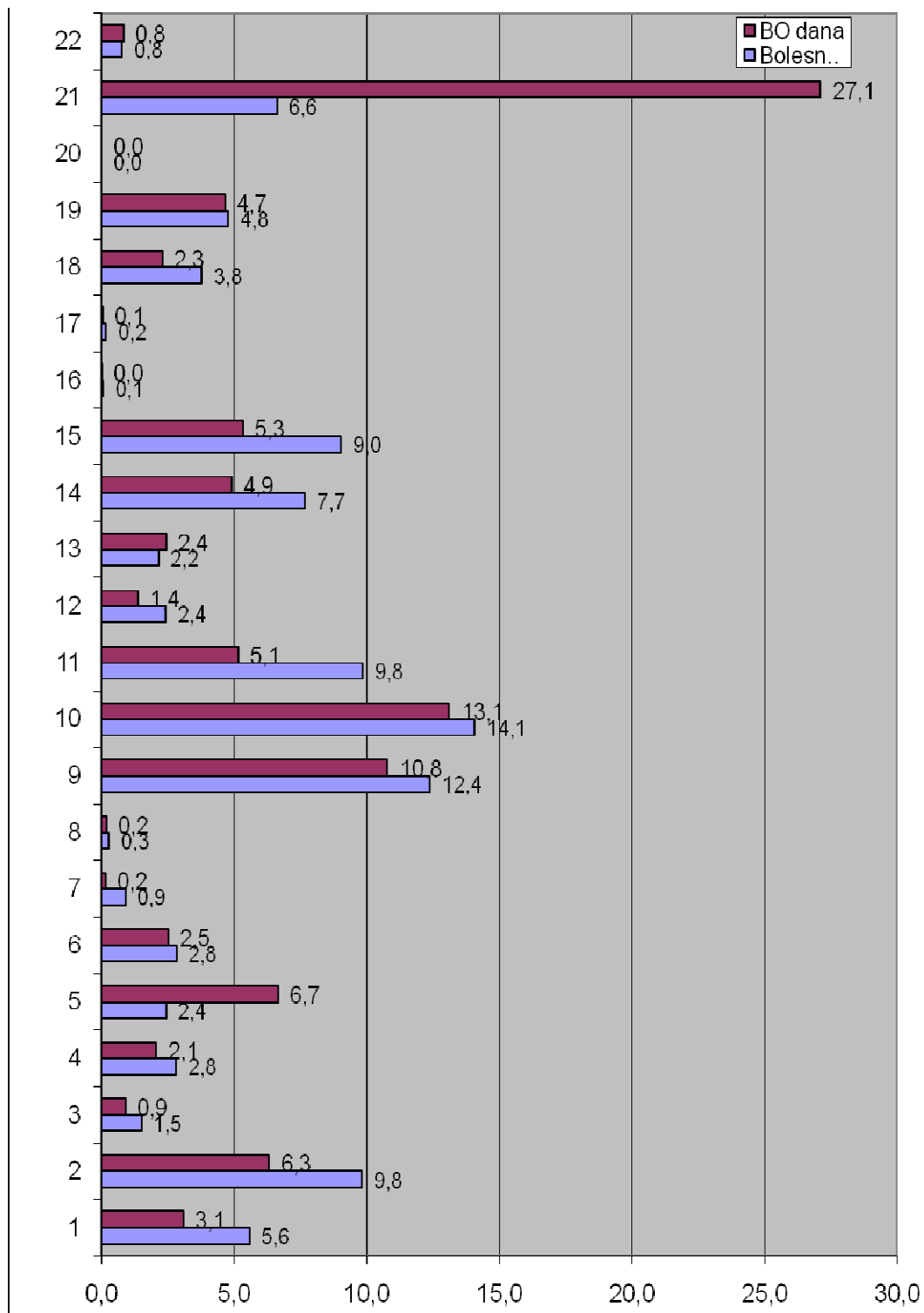
3.2.3. Bolnički morbiditet

Tabela br. 18 Struktura bolesnika i bolničkih dana (brojčana i procentualna) prema grupama bolesti u bolnicama Pomoravskog okruga u 2020. godini

Grupa bolesti		Bolesnika	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnika	BO dana
I	broj	514	3030	207	1653	426	931	1	8	1	15	1149	5637
A00-B99	%	5,7	2,7	3,4	4,0	8,3	3,3	0,7	0,5	0,6	1,2	5,6	3,1
II *	broj	513	3456	327	3550	157	1721	10	224	6	46	1013	8997
C00-C97	%	5,7	3,1	5,3	8,7	3,1	6,1	7,1	12,7	3,5	3,6	4,9	4,9
II **	broj	498	505	107	406	101	163	1	6	1	21	708	1101
D10-D36	%	5,5	0,5	1,7	1,0	2,0	0,6	0,7	0,3	0,6	1,6	3,4	0,6
II ***	broj	78	278	157	844	62	276	1	30	2	8	300	1436
D37-D48	%	0,9	0,3	2,6	2,1	1,2	1,0	0,7	1,7	1,2	0,6	1,5	0,8
III	broj	82	507	133	622	89	488	4	31	2	14	310	1662
D50-D89	%	0,9	0,5	2,2	1,5	1,7	1,7	2,8	1,8	1,2	1,1	1,5	0,9
IV	broj	322	1920	162	1173	65	415	6	69	26	195	581	3772
E00-E90	%	3,6	1,7	2,6	2,9	1,3	1,5	4,3	3,9	15,0	15,1	2,8	2,1
V	broj	282	5862	175	4482	37	1747	4	26	6	36	504	12153
F00-F99	%	3,1	5,3	2,9	10,9	0,7	6,2	2,8	1,5	3,5	2,8	2,4	6,7
VI	broj	400	3446	85	543	86	444	5	80	8	90	584	4603
G00-G99	%	4,4	3,1	1,4	1,3	1,7	1,6	3,5	4,5	4,6	7,0	2,8	2,5
VII	broj	183	283	3	14	0	0	0	0	0		186	297
H00-H59	%	2,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,2
VIII	broj	29	143	24	165	5	20	0	0	1	10	59	338
H60-H95	%	0,3	0,1	0,4	0,4	0,1	0,1	0,0	0,0	0,6	0,8	0,3	0,2
IX	broj	1073	9672	829	6001	598	3347	25	428	28	219	2553	19667
I00-I99	%	11,8	8,8	13,5	14,6	11,7	11,9	17,7	24,2	16,2	16,9	12,4	10,8
X	broj	1175	10674	716	6032	933	6596	41	376	33	226	2898	23904
J00-J99	%	13,0	9,7	11,7	14,7	18,3	23,4	29,1	21,2	19,1	17,5	14,1	13,1
XI	broj	712	2778	672	3810	628	2682	6	85	10	38	2028	9393
K00-K93	%	7,9	2,5	10,9	9,3	12,3	9,5	4,3	4,8	5,8	2,9	9,8	5,1
XII	broj	255	1358	152	668	84	394	4	61	4	42	499	2523
L00-L99	%	2,8	1,2	2,5	1,6	1,6	1,4	2,8	3,4	2,3	3,2	2,4	1,4
XIII	broj	221	2445	141	1422	75	472	6	110	2	6	445	4455
M00-M99	%	2,4	2,2	2,3	3,5	1,5	1,7	4,3	6,2	1,2	0,5	2,2	2,4
XIV	broj	827	6700	357	927	349	923	12	118	34	297	1579	8965
N00-N99	%	9,1	6,1	5,8	2,3	6,8	3,3	8,5	6,7	19,7	23,0	7,7	4,9
XV	broj	351	2135	861	3679	648	3916	1	1	0	0	1861	9731
O00-O99	%	3,9	1,9	14,0	9,0	12,7	13,9	0,7	0,1	0,0	0,0	9,0	5,3
XVI	broj	6	15	5	15	2	3	0		0		13	33
P00-P96	%	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
XVII	broj	32	93	1	1	3	7	0		0		36	101
Q00-Q99	%	0,4	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1
XVIII	broj	170	1029	240	1962	354	1165	7	34	6	16	777	4206
R00-R99	%	1,9	0,9	3,9	4,8	6,9	4,1	5,0	1,9	3,5	1,2	3,8	2,3
XIX	broj	584	5000	194	1533	197	1882	7	83	3	15	985	8513
S00-T98	%	6,4	4,5	3,2	3,7	3,9	6,7	5,0	4,7	1,7	1,2	4,8	4,7
XX	broj	0		0	0	0		0		0		0	0
V01-Y98	%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
XXI	broj	716	48669	466	432	181	352	0		0		1363	49453
Z00-Z99	%	7,9	44,1	7,6	1,1	3,5	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	6,6	27,1
XXII	broj	35	239	125	1069	32,0	207		0		0	192	1515
U00-U89	%	0,4	0,2	2,0	2,6	0,6	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,8
	broj	9058	110237	6139	41003	5112	28151	141	1770	173	1294	20623	182455
УКУПНО	%	100,0	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabelama br. 18 i 19 prikazan je bolnički morbiditet na teritoriji Pomoravskog okruga u 2020. godini. Posmatrajući strukturu lečenih prema grupi bolesti najveći procenat bolesnika lečen je od bolesti organa za disanje 14,1%, bolesti sistema krvotoka sa 12,4%, bolesti sistema za varenje 9,8 %, trudnoća i porođaji 9%, bolestima mokraćno-polnog sistema 7,7% i zarazne i parazitarne bolesti uključujući i Kovid 19 6,5%.

Grafikon br. 15 Procentualna struktura bolesnika i bolničkih dana prema grupama bolesti po MKB X u bolnicama Pomoravskog okruga u 2020.godini

Posmatrajući strukturu lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti može se uočiti da je grupa predškolske dece u najvećem procentu bolnički lečena od bolesti organa za disanje (J00-J99) 35,8% kao i od zaraznih i parazitarnih bolesti (A00-B99) 24,3%. Školska deca i omladina su najčešće lečena od zaraznih i parazitarnih bolesti 19,6% i bolesti organa za varenje 15,3%, dok je mlađe radno aktivno stanovništvo od 19-44 godina najčešće u bolnicama boravilo zbog trudnoće i rađanja 38,4% i mokraćno polnih bolesti 10,1%. Stanovništvo u uzrastu od 45-64 godina u bolnici je bilo najčešće zbog bolesti respiratornih organa 14,9% , srca i krvnih sudova 13% , bolesti organa za varenje 10,8%, dok je populacija preko 65 godina starosti u 19,6% slučajeva bolnički lečena od bolesti kardiovaskularnog sistema , 15,2% od bolesti organa za disanje i 9,9% od bolesti organa za varenje.

Tabela br. 19 Struktura lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti u 2020. godini u bolnicama Pomoravskog okruga

ГРУПА БОЛЕСТИ		Б О Л Е С Н И Ц И									
		0 до 06		07 до 18		19 до 44		45 до 64		преко 65	
		Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
I	A00 - B99	266	24,36	277	19,58	155	3,34	220	4,19	231	2,86
II	C00 – C97	0	0,00	0	0,00	52	1,12	307	5,84	689	8,53
	D10 – D36	2	0,18	40	2,83	211	4,55	260	4,95	201	2,49
	D37 – D48	0	0,00	2	0,14	50	1,08	114	2,17	148	1,83
III	D50 – D89	6	0,55	11	0,78	23	0,50	65	1,24	203	2,51
IV	E00 - E90	13	1,19	43	3,04	109	2,35	155	2,95	257	3,18
V	F00 – F99	4	0,37	23	1,63	176	3,79	194	3,69	98	1,21
VI	G00 – G99	7	0,64	32	2,26	109	2,35	181	3,44	249	3,08
VII	H00 – H59	0	0,00	4	0,28	13	0,28	38	0,72	131	1,62
VIII	H60 – H95	19	1,74	10	0,71	11	0,24	10	0,19	9	0,11
IX	I00 – I99	3	0,27	89	6,29	149	3,21	688	13,09	1584	19,61
X	J00 – J99	391	35,81	197	13,92	271	5,84	785	14,94	1229	15,22
XI	K00 – K93	119	10,90	216	15,27	309	6,66	568	10,81	799	9,89
XII	L00 – L99	21	1,92	59	4,17	122	2,63	141	2,68	154	1,91
XIII	M00–M99	8	0,73	10	0,71	55	1,19	193	3,67	173	2,14
XIV	N00 – N99	35	3,21	92	6,50	470	10,13	484	9,21	479	5,93
XV	O00 – O99	0	0,00	50	3,53	1785	38,46	5	0,10	0	0,00
XVI	P00 – P96	11	1,01	0	0,00	2	0,04	0	0,00	0	0,00
XVII	Q00–Q99	16	1,47	14	0,99	3	0,06	2	0,04	1	0,01
XVIII	R00 – R99	102	9,34	159	11,24	82	1,77	168	3,20	264	3,27
XIX	S00 – T98	37	3,39	61	4,31	182	3,92	223	4,24	470	5,82
XX	V01 – Y98	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
XXI	Z00 – Z99	29	2,66	25	1,77	263	5,67	385	7,32	629	7,79
XXII	U00-U89	3	0,27	1	0,07	39	0,84	70	1,33	79	0,98
УКУПНО		1092	100	1415	100,00	4641	100,00	5256	100,00	8077	100,00

4. ŽIVOTNA SREDINA

Prikaz podataka o stanju životne sredine odnosi se na snabdevanje stanovništva i ispitivanje higijenske ispravnosti vode za piće, zdravstvenu ispravnost namirnica, kvalitet voda iz javnih bazena i kvalitet vazduha.

Svi gradski i seoski vodovodi na teritoriji Pomoravskog okruga su pod stalnim nadzorom i kontrolom Zavoda za javno zdravlje Čuprija. To podrazumeva uzorkovanje, analizu (hemijsku i bakteriološku), stalan higijensko-sanitarni nadzor sa lokalnom sanitarnom inspekcijom. Stanovnici okruga snabdevaju se vodom iz 6 gradskih vodovoda odnosno izvorišta, na koje je priključeno 82,4% gradskog stanovništva, seoske vodovode kojih ima 8 koji se redovno ispituju na higijensku ispravnost. Dezinfekcija i ispitivanje higijenske ispravnosti vrši se redovno.

U 2020. godini uzeto je ukupno 1848 uzorak vode iz gradskih vodovoda za bakteriološki pregled od kojih je 23 uzorka ili 1,24 % bilo neispravno. Za fizičko hemijski pregled je uzeto 1848 uzoraka voda, a 30 ili 1,62% je bilo neispravno. Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile ukupne koliformne bakterije, Pseudomonas aer. Streptococcus fecalis, ABM a hemijske, povećana mutnoća, Fe, Mn i boja.

Tabela br. 20 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz gradskih vodovoda u 2020. godini

Redn i broj	VODOVOD	BAKTERIOLOŠKI PREGLED				FIZIČKO -HEMIJSKI PREGLED			
		Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	ČUPRIJA	233	0	0,00		233	2	0,86	mutnoća
2	JAGODINA	621	14	2,25	ABM, ukup.kolifPse	621	3	0,48	mutnoća
3	PARAĆIN	639	6	0,94	ABM Streptococcus	639	10	1,56	mutnoća
4	SVILAJNAC	217	2	0,92		217	0	0,00	/
5	DESPOTOVAC	99	0	0,00		99	2	2,02	mutnoća
6	REKOVAC	39	1	2,56	ukupne kolif.	39	13	33,33	Fe,Mn,mutnoca,boja
UKUPNO :		1848	23	1,24	Koliformne bak.	1848	30	1,62	mutnoća,Fe,Mn

Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji 8 registrovanih seoskih vodovoda. Tokom 2021. godine iz ovih vodovoda je uzeto 341 uzorak vode radi ispitivanja higijenske ispravnosti od kojih je 14,66% bilo hemijski a 9,09% bakteriološki neispravno.

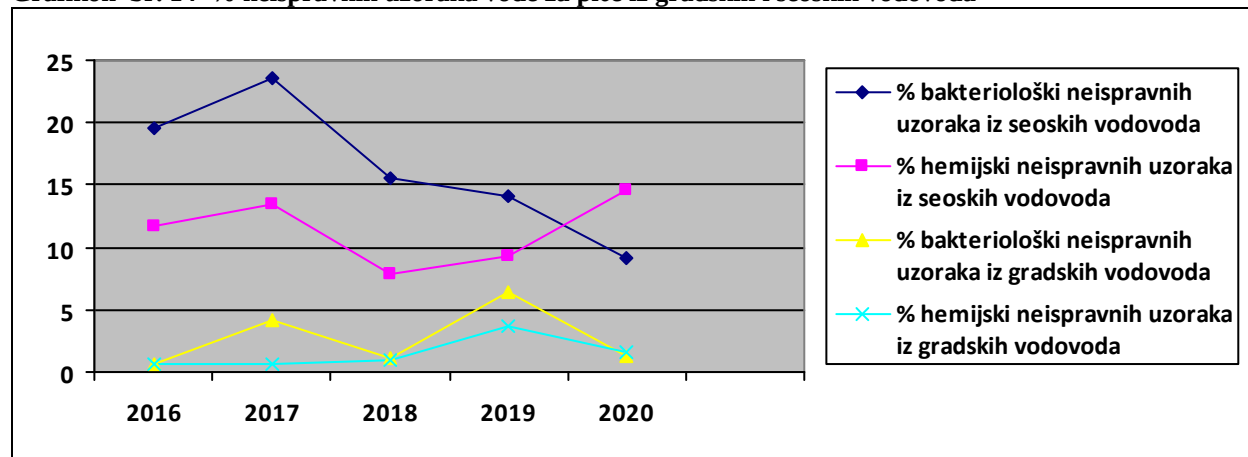
Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile AMB, streptokoke fek. ukupne koliformne, kolif. fekalne bakterije pseudomonas aerug., a hemijske povećana mutnoća,elektroprovodljivost, prisustvo amonijaka, nitrati, KMnO4, mangana i gvožđa.

Tabela br. 21 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz seoskih vodovoda u 2020 godini

Redn i broj	VODOVOD	FIZIČKO-HEMIJSKI PREGLED				BAKTERIOLOŠKI PREGLED			
		Broj uzetih uzorak	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzorak	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	Čuprija	84	27	32,1	mutnoća,nitrati, Mn,KmnO4	84	14	16,7	Fekalnog porekla i streptococcus fekalnog
2	Svilajnac	32	13	40,6	boja,mutnoća,N	32	0	0,0	
3	Despotovac	22	0	0,0		22	2	9,1	uk. Koliformne i strept
4	Paraćin	203	10	4,9	mutnoća	203	15	7,4	Fekalnog porekla i
UKUPNO :		341	50	14,66	Fe,elektroprov.	341	31	9,09	Fekalnog porekla i

U navedenom periodu, fizičko-hemijska neispravnost kontrolisanih uzoraka vode za piće u seoskim I gradskim vodovodima ima trend blagog rasta. Mikrobiološka neispravnost vode u seoskim vodovodima pokazuje primetan pad u posmatranom periodu što pokazuje znatno poboljšanje kvaliteta vode za piće.

Grafikon br. 14 % neispravnih uzoraka vode za piće iz gradskih i seoskih vodovoda

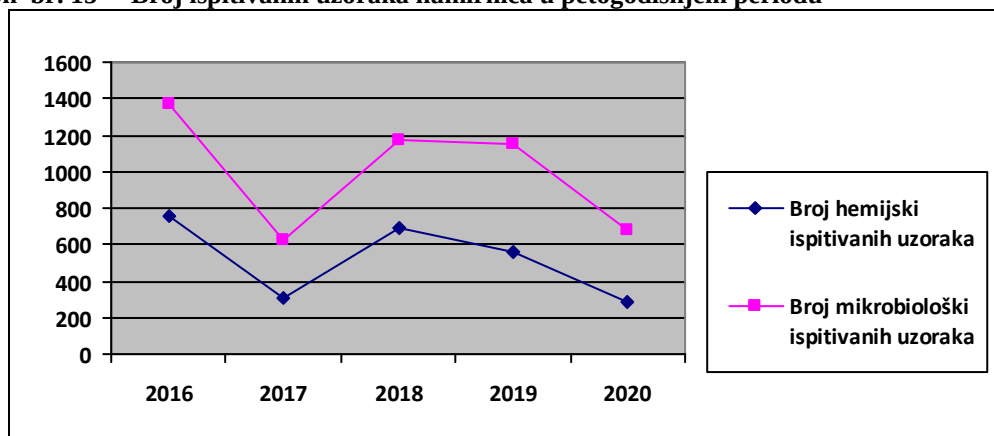
U Zavodu za javno zdravlje u Čupriji se, u skladu sa Zakonom o **bezbednosti hrane** („Sl. glasnik RS”, br. 17/2019), tokom 2020. godine kontinuirano ispitivala zdravstvena bezbednost/ispravnost 18 grupa namirnica. Na mikrobiološku ispravnost ispitano je 680 uzorka, a na fizičko- hemijsku 288.

Tabela br. 22 Vrsta i broj ispitivanih namirnica na mikrobiološku i hemijsku ispravnost u 2020. godini

Redni br.	Grupa namirnica	Mikrobiološka analiza	Hemijska analiza
1.	Mleko i mlečni proizvodi	23	0
2.	Meso i proizvodi od mesa	36	0
3.	Jaja	1	0
4.	Žitarice i brašno	2	1
5.	Hleb, testenine	27	139
6.	Kolači i bombone	66	50
7.	Šećer, čokolada	2	3
8.	Voće	0	30
9.	Povrće	0	9
10.	Aditivi i začini	4	8
11.	Kafa	4	4
12.	Sladoled	7	0
13.	Bezalkoholna pića	4	13
14.	Predmeti opšte upotrebe	26	13
15.	Gotova jela	0	0
16.	Pesticidi	0	33
17.	Med	0	2
18.	Ostalo	478	0
19.	Ukupno	680	288

U 2020. godini imamo pad broja ispitivanih uzoraka zbog pandemije Covid 19.

Grafikon br. 15 Broj ispitivanih uzoraka namirnica u petogodišnjem periodu

Bazeni za kupanje i rekreaciju su kontrolisani u letnjoj sezoni najčešće po zahtevu vlasnika, a manji broj i po zahtevu inspeksijskih organa. Broj uzetih uzoraka je 80 što je relativno mali broj za praćenje ispravnosti vode u bazenima. Neophodno je vlasnike bazena obavezati da ispravnost vode kontrolišu više puta u toku sezone kupanja.

Prva verzija Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti bazenskih voda, propisivala je veći broj uzoraka, odnosno češće ispitivanje higijenske ispravnosti vode bazena. Izmena Pravilnika koje su usledile, propisale su minimalni broj uzoraka vode za kupanje i velika većina vlasnika se toga pridržavala.

Tabela br. 23 Rezultati fizičko- hemijskog i mikrobiološkog ispitivanja vode iz javnih bazena na teritoriji Pomoravskog okruga

Godina	Ukupan broj uzoraka	Neispravni uzorci			
		Mikrobiološki	%	Fiz.-hemijski	%
2013	36	5	13,9	13	36,1
2014	52	11	21,2	12	23,1
2015	99	10	10,1	36	36,4
2016	73	7	9,6	26	35,6
2017	69	24	34,8	24	34,8
2018	58	2	3,4	28	48,3
2019	94	7	7,4	21	22,3
2020	80	2	2,5	3	3,7

Najčešći uzroci mikrobiološke neispravnosti u 2020. godini su AMB, a hemijske su hlorigeni.

ISPITIVANJE KVALITETA VAZDUHA NA TERITORIJI POMORAVSKOG OKRUGA U PERIODU 2016.-2020.g.

Zavod za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji vrši monitoring kvaliteta vazduha u okviru državne mreže za kontrolu kvaliteta vazduha.

Sistematski monitoring se vrši na osnovu Uredbe o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha („Sl.gl. RS”, broj 11/10, 75/10 i 63/13).

Merenja se vrše svakodnevno na mernim mestima utvrđena Uredbom o utvrđivanju programa kontrole kvaliteta vazduha u državnoj mreži („Sl. Glasnik RS“, broj 58/11).

Zavod za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, vrši merenja koncentracija zagađujućih materija, na sledećim mernim mestima:

-sumpordioksid (SO_2), azotdioksid (NO_2) i čađ u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, ul. M. Novakovića br.78 i Jagodini na jednom mernom mestu ul. Kralja Petra I br.6.

-ukupne taložne materije (sa analizom teških metala: olovo (Pb), kadmijum (Cd), cink (Zn)) u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji ul. M. Novakovića br.78 i na jednom mernom mestu u Jagodini Opština, ul. Kralja Petra I br.6..

-suspendovane čestice (PM_{10}) sa analizom teških metala (olovo (Pb), kadmijum (Cd), nikl (Ni), Arsen (As)) – u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, ul. M. Novakovića br.78.

Statistički obrađeni rezultati merenja prikazani su tabelarno i grafički.

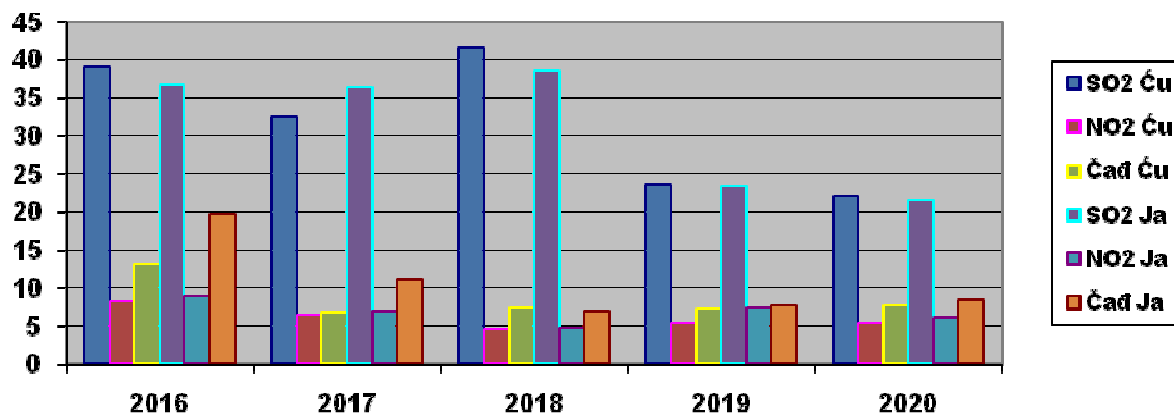
Tabela br. 24 Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čađi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2016- 2020.g.

		2016			2017			2018			2019			2020		
Naselje	Parametri	SO ₂	SO ₂	NO ₂	ČAĐ	SO ₂	SO ₂	NO ₂	ČAĐ	SO ₂	SO ₂	NO ₂	ČAĐ	SO ₂	SO ₂	NO ₂
Čuprija	Ukupan broj uzoraka	318	340	328	320	318	340	328	320	318	340	328	320	360	360	360
	Srednja GV (µg /m ³)	13,10	10,35	10,97	32,5	13,10	10,35	10,97	32,5	13,10	10,35	10,97	32,5	22,15	5,43	7,77
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0
Jagodina	Ukupan broj uzoraka	327	365	322	333	327	365	322	333	327	365	322	333	358	358	358
	Srednja GV (µg /m ³)	12,75	9,0	5,00	36,33	12,75	9,0	5,00	36,33	12,75	9,0	5,00	36,33	21,51	6,1	8,5
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	0	0	0	3	0	0	0	3	0	0	0	3	0	0	0

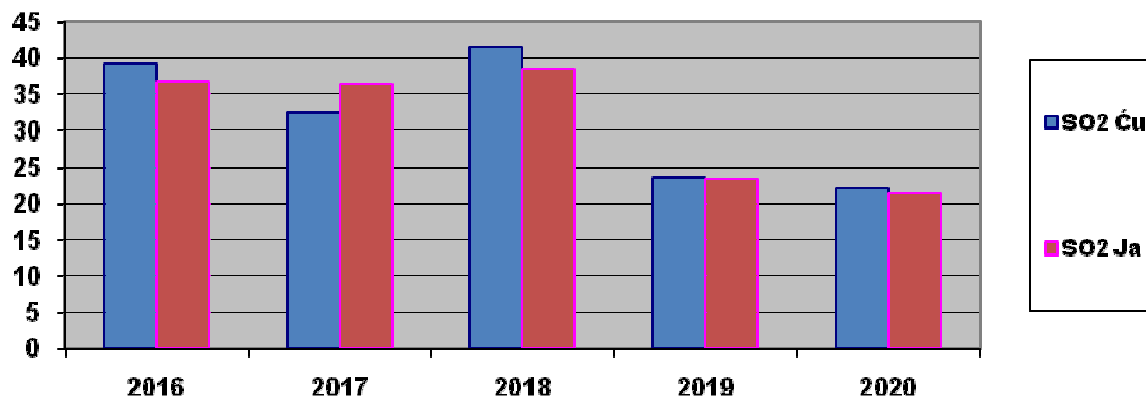
Tabela br. 25 Srednje godišnje koncentracije taložnih materija i suspendovanih čestica na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2016- 2020.g.

		2016		2017		2018		2019		2020	
Naselje	Parametri	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)
Čuprija	Ukupan broj uzoraka	10	52	12	49	12	53	12	48	12	48
	Srednja vrednost (µg /m ³)	121,70	54,01	234,41	48,08	167,58	49,91	127,33	47,42	202,5	42,75
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	0	35	1	13	0	25	0	16	0	15
Jagodina	Ukupan broj uzoraka	12	-	12	-	12	-	12	-	12	-
	Srednja vrednost (µg /m ³)	116,67	-	249,71	-	151,75	69,7	126,67	-	209,83	-
	Merna mesta	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-
	Broj dana merenja >GV	0	-	1	-	0	0	0	-	0	-

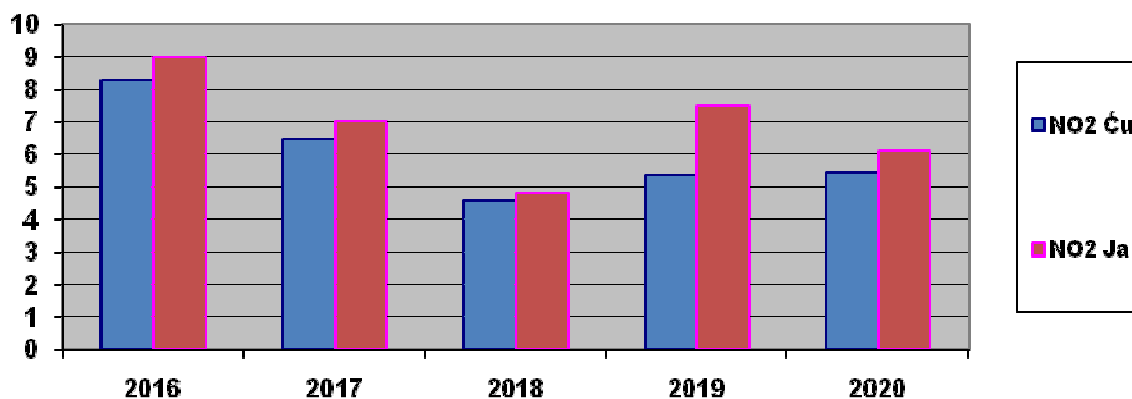
Grafikon 16. Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čađi na teritoriji Ćuprije i Jagodine u periodu 2016- 2020.g.

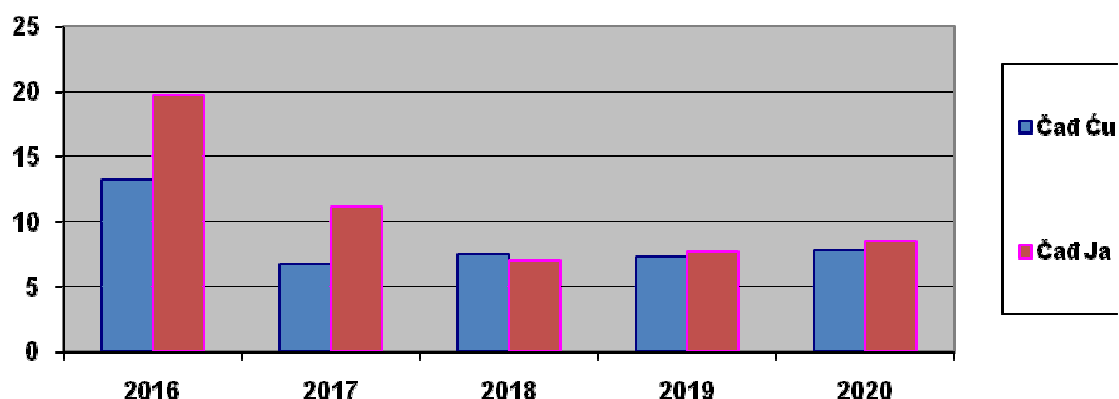
Grafikon 17. Srednje godišnje koncentracije SO₂ na teritoriji Ćuprije i Jagodine u periodu 2016- 2020.g.

Grafikon 18. Srednje godišnje koncentracije NO₂ na teritoriji Ćuprije i Jagodine u periodu 2016- 2020.g.

Grafikon 19. Srednje godišnje koncentracije čađi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2016- 2020.g.

5. OBAVEZNA IMUNIZACIJA STANOVNIŠTVA

U skladu sa Programom obaveznih imunizacija stanovništva protiv određenih zaraznih bolesti u 2020. godini tabelama je prikazana vakcinoprofilaksa pojedinih grupacija stanovništva protiv dečije paralize, TBC, morbila, hemofilusa, parotita, rubeole, difterije, tetanusa, pertusisa i hepatitisa B.

Za vakcinaciju su zaduženi svi domovi zdravlja okruga u saradnji sa epidemiološkom službom Zavoda za javno zdravlje Čuprija.

Tabela br. 29 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji kombinovanom petovaletnom vakcinom na području Pomoravskog okruga za 2020. god.

Redni broj.	Општина	Vakcinacija DTaP-IPV-HiB			DTaP-IPV-HiB rev. 2. r.		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan	Broj revakc.	%
1.	Despotovac	126	126	100,00	126	120	95,23
2.	Jagodina	510	470	92,15	510	350	68,62
3.	Paraćin	360	346	96,11	350	332	94,85
4.	Rekovac	36	33	91,66	30	29	96,66
5.	Svilajnac	130	130	100,00	130	130	100,00
6.	Čuprija	203	85	41,87	203	112	55,17
Ukupno okrug		1365	1190	87,17	1349	1073	79,54

Obuhvat vakcinacijom petovalentne vakcine DTaP-IPV-HiB realizovana je sa obuhvatom od 87,2% , a revakcinacija u 2. godini 79,5%.

Tabela br. 26 Izveštaj o obavljenoj revakcinaciji protiv dečije paralize na teritoriji Pomoravskog okruga za 2020. god.

Redni broj	Opština	Revakcinacija bOPV u 7. godini			Revakcinacija bOPV u 14. godini		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan	Broj revakc..	%
1.	Desputovac	123	118	95,93	148	142	95,94
2.	Jagodina	650	387	59,53	685	430	62,77
3.	Paraćin	435	408	93,75	460	437	95,00
4.	Rekovac	36	34	94,44	64	62	96,87
5	Svilajnac	170	170	100,00	190	190	100,00
6.	Ćuprija	212	180	84,91	265	124	46,80
Ukupno okrug		1626	1297	79,76	1812	1385	76,43

Revakcinacija protiv dečije paralize u 7. godini realizovana je sa obuhvatom od 79,7% (prethodne godine 95,9%), revakcinacija u 14. godini sa 76,4% (prethodne godine 93,1%).

Tabela br. 27 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv tuberkuloze na području Pomoravskog okruga za 2020. god.

Redni broj	Zdravstvena ustanova	Broj živorođenih	Broj vakcinisanih	%
1.	OB Jagodina	699	677	96,85
2.	OB Paraćin	458	439	95,85
3.	OB Ćuprija	239	236	98,74
Ukupno	Pomoravski okrug	1393	1352	97,05

Imunizacija protiv tuberkuloze obavlja se u porodilištima i kako pokazuje tabela 27,obuhvat živorođene dece vakcinacijom u 2020. godini je 97% .

Tabela br. 28 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv malih boginja, zaušaka i crvenke na području Pomoravskog okruga za 2020. god.

Redni broj	Opština	Vakcinacija MMR u 2. godini			Revakcinacija MMR u 7. godini		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan	Broj revakc..	%
1.	Desputovac	126	120	95,23	123	118	95,93
2.	Jagodina	510	406	79,60	650	445	68,46
3.	Paraćin	330	274	83,03	435	408	93,79
4.	Rekovac	30	28	93,33	36	34	94,44
5	Svilajnac	130	130	100,00	170	170	100,00
6.	Ćuprija	203	97	47,78	212	186	87,46
Ukupno okrug		1329	1055	79,38	1626	1361	83,70

Vakcinacija MMR vakcinom realizovana je na teritoriji okruga sa 79,4% što je 11% manje nego prethodne godine zbog otežanog snabdevanja vakcinom, revakcinacija u 7. godini realizovana je sa obuhvatom 83,7% što je za 15% manje nego prethodne godine.

Tabela br. 30 Izveštaj o obavljenoj revakcinaciji protiv difterije i tetanusa na teritoriji Pomoravskog okruga za 2020. godinu.

Redni br.	Opština	Revakcinacija DT u 7. godini			Revakcinacija dT u 14. godini		
		Broj plan.	Broj revakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%
1	Despotovac	123	118	95,93	148	142	95,94
2	Jagodina	650	110	16,92	685	431	62,92
3	Paraćin	435	408	4,14	460	437	95,00
4	Rekovac	36	21	58,33	64	62	96,87
5	Svilajnac	170	170	100,00	190	190	100,00
6	Čuprija	212	112	52,83	265	124	46,80
Ukupno okrug		1626	939	57,75	1812	1386	76,49

DT revakcinacija u 7. godini realizovana je sa obuhvatom 57,7%, a u 14. godini 76,5%. Vakcinacija protiv hepatitisa B je u ukupnom procentu realizovana sa 79,7% (prethodne godine 89%) kod dece u prvoj godini života

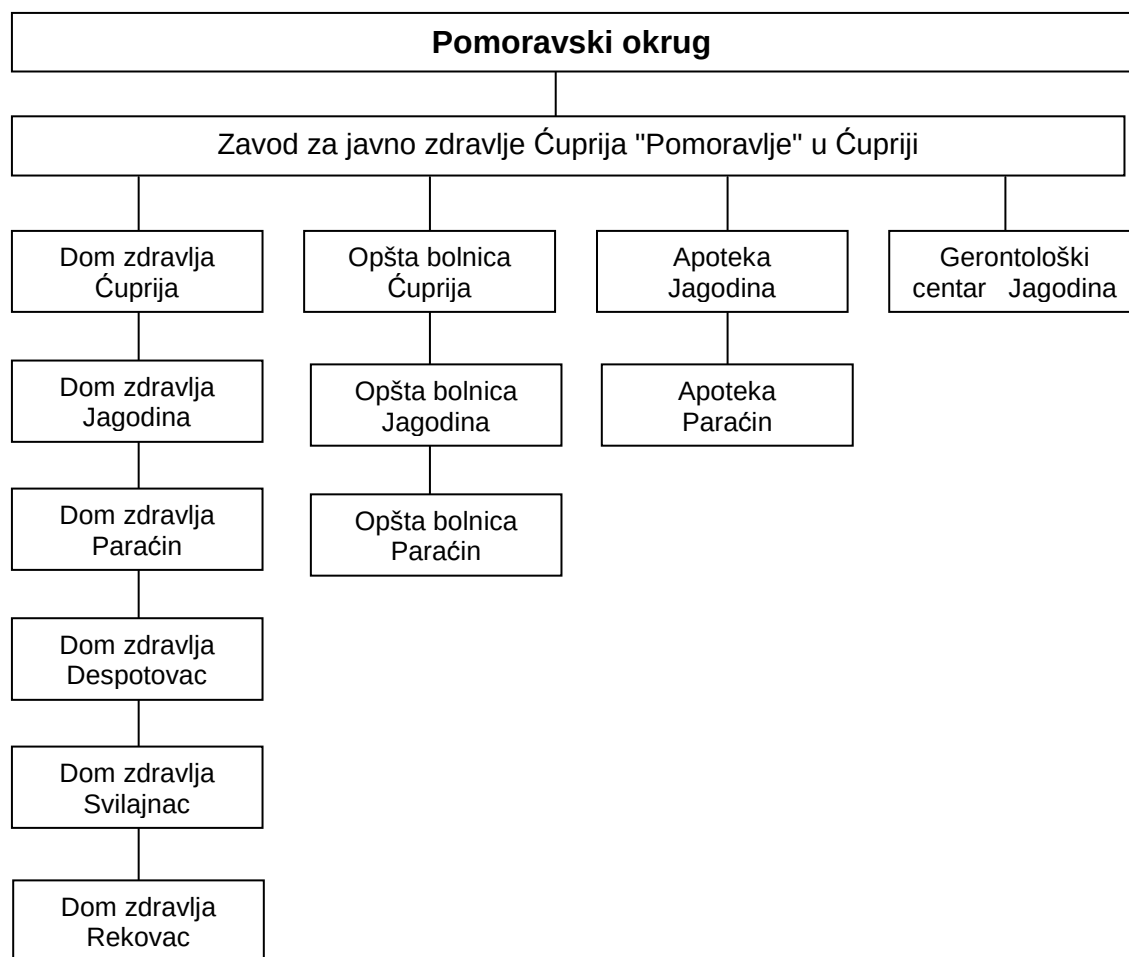
Tabela br. 31 Izveštaj o sprovedenoj imunizaciji protiv hepatitisa B na teritoriji Pomoravskog okruga u 2020. godini

Redni	Opština	Hep. B vakcinacija u prvoj godini			Hep. B vakcinacija /propuštena godina		
		sa tri doze			sa tri doze		
		Br. plan.	Br. vakc	%	Br. plan.	Br. Vakc.	%
1	Despotovac	126	126	100,00			
2	Jagodina	510	460	90,19			
3	Paraćin	360	350	97,22			
4	Rekovac	36	32	88,88			
5	Svilajnac	130	80	61,53			
6	Čuprija	203	40	19,7			
Ukupno okrug		1365	1088	79,71			

1. KADROVI ZAPOSLENI U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA POMORAVSKOG OKRUGA

Na teritoriji Pomoravskog okruga u 2020. godini je postojalo 12 samostalnih zdravstvenih ustanova i to: 3 opšte bolnice, 6 domova zdravlja, 2 apotekarske ustanove i Zavod za javno zdravlje u Čupriji. Gerontološki centar je socijalno zdravstvena ustanova, u Jagodini.

Šema zdravstvenih ustanova u Pomoravskom okrugu

Ukupan broj zaposlenih u svim zdravstvenim ustanovama okruga je 3.164 od čega je 2.482 zdravstvenih radnika i saradnika ili 78,4%, a 682 nemedicinska radnika ili 21,6%.

Broj zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom je 723 ili 29,1%, sa višom 353 ili 14,2% i sa srednjom 1399 ili 56,4%, što pokazuje da na jednog zdravstvenog radnika sa visokom školom dolaze 2,4 sa višom i srednjom.

Broj lekara u zdravstvenim ustanovama je 609 od čega 453 specijalista ili 74,4%. U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend opadanja. U odnosu na 2016. godinu u 2020. godini broj zaposlenih je manji za 67 odnosno 2,1%. Broj zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom manji je za 0,8% , sa višom je za 1,1% veći broj zaposlenih dok je sa srednjom manji za 0,1%.

Grafikon br.1 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi od 2016. do 2020. Godine.

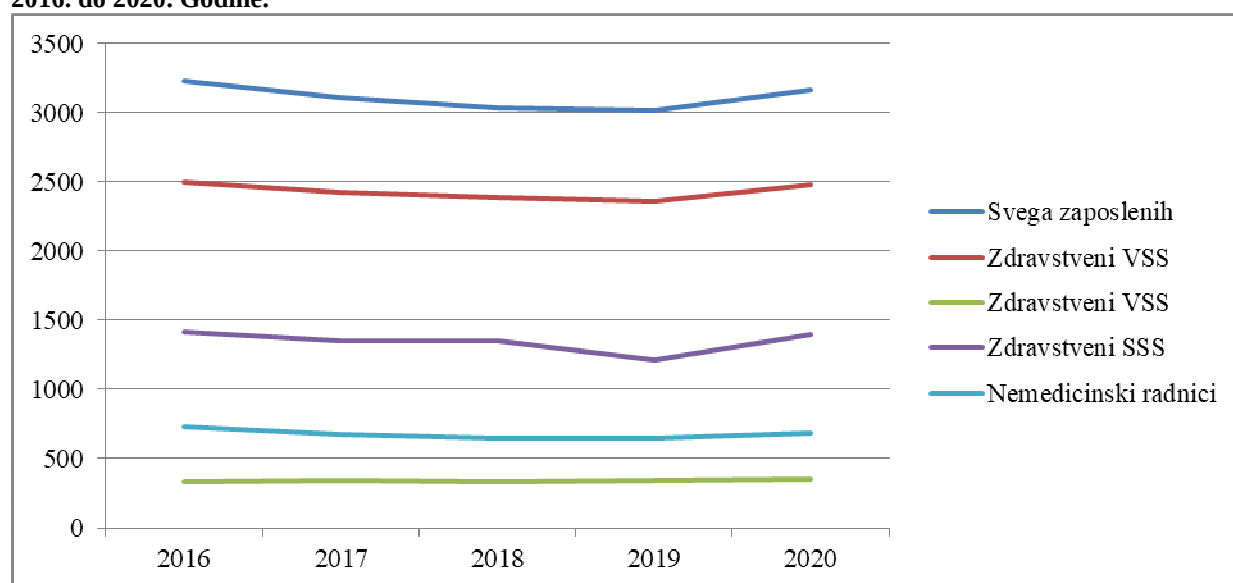

Tabela br. 1 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2020. Godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Zdravstveni radnici																	NEMEDICINSKI RADNICI		
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA								VŠS			SSS				NIŽA STRUČNA SPREMA	SVEGA	od toga	
				Svega	od toga					SVEGA	od toga		Svega	od toga			administrativni	tehnički				
					opstem medicine	specijalizacij i	specijalisti	stomatolozi	farmaceuti		ostalo	Med.sestre-tehničari		ostali	med.sestre-tehničari	babice					ostali	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
UKUPNO		3164	2482	723	609	83	73	453	43	33	38	353	278	75	1399	1298	27	74	7	682	258	424
1	OB Jagodina	649	528	133	122	10	19	93	0	5	6	90	73	17	303	280	8	15	2	121	28	93
2	OB Paraćin	358	293	76	72	0	9	63	0	1	3	48	34	14	169	163	4	2	0	65	12	53
3	OB Čuprija	848	680	165	154	4	24	126	2	4	5	112	91	21	398	386	6	6	5	168	41	127
4	DZ Despotovac	152	118	35	29	1	6	22	3	0	3	9	8	1	74	67	0	7	0	34	11	23
5	DZ Jagodina	344	263	101	75	34	3	38	18	2	6	38	31	7	124	106	8	10	0	81	20	61
6	DZ Paraćin	184	153	60	52	13	4	35	7	0	1	12	11	1	81	72	0	9	0	31	11	20
7	DZ Rekovac	72	55	16	15	6	1	8	1	0	0	8	8	0	31	30	0	1	0	17	6	11
8	DZ Svilajnac	177	154	45	39	8	1	30	6	0	0	15	10	5	94	90	1	3	0	23	6	17
9	DZ Čuprija	141	113	44	34	4	3	27	6	0	4	13	11	2	56	50	0	6	0	28	13	15
10	ZZJZ “Pomoravlje”	84	69	26	15	1	3	11	0	1	10	5	0	5	38	38	0	0	0	15	11	4
11	Apotekarska ustanova Jagodina	33	23	14	0	0	0	0	0	14		0	0	0	9	0	0	9	0	10	10	0
12	Apotekarska ustanova Paraćin	16	12	6	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	6	0	0	6	0	4	4	0
13	Gerontološki centar	106	21	2	2	2	0	0	0	0	0	3	1	2	16	16	0	0	0	85	85	0

1.1. Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Tabela br. 2 Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti na teritoriji Pomoravskog okruga prema stručnoj spremi u 2020. godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																Z D R A V S T V E N I R A D N I C I											NEMEDICINSKI RADNICI										
			SVEGA - zdravstveni	VISOKA STRUČNA SPREMA								VŠS								SSS							NIŽA STRUČNA SPREMA				NEMEDICINSKI RADNICI									
				Svega visoka sprema	Svega lekara	lekari			sto matolozi	farmaceuti	sanitarni inženjeri	hemičari	ostalo	Svega	Med.sestre-tehničari	zubari	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	babice	ostali	Svega	med.sestre-tehničari	med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece	zubari	babice	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	ostali	Svega	med.sestre za zdravstvenu negu i	babice	ostali	UKUPNO	administrativni				tehnički
						opštem medicne	na specijalizaciji	specijalisti																												visoka	viša	srednja	niža	
	1	1	1	2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
UKUPNO		1070	856	301	244	66	18	160	41	2		1	13	95	63		1		6	9	16	460	321	25		9	20	48	1	36				214	20	11	36		147	
1	DZ Despotovac	152	118	35	29	1	6	22	3			1	2	9	6				1	1	1	74	55				1	10	1	7				34	2	3	6		23	
2	DZ Jagodina	344	263	101	75	34	3	38	18	2			6	38	30					1	7	124	81	6		8	10	9		10				81	7	2	11		61	
3	DZ Paraćin	184	153	60	52	13	4	35	7				1	12	11						1	81	50	15			2	5		9				31	3	2	6		20	
4	DZ Rekovac	72	55	16	15	6	1	8	1					8	6				2			31	26	1				3		1				17	2	1	3		11	
5	DZ Svilajnac	177	154	45	39	8	1	30	6					15	4				3	3	5	94	74			1	6	10		3				23	3		3		17	
6	DZ Čuprija	141	113	44	34	4	3	27	6				4	13	6		1			4	2	56	35	3			1	11		6				28	3	3	7		15	

U šest domova zdravlja Pomoravskog okruga ima 1.070 zaposlena od kojih su 856 zdravstveni radnici ili 80%, lekara je 244 od čega 160 specijalista ili 65,6%, a medicinskih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom 555, a to je 2,3 po lekaru.

6.2. Zaposleni u bolnicama

Tabela br. 3 Zaposleni u bolnicama u Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2020. godini

Zdravstvena ustanova	Ukupno	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																														NEMEDICINSKI RADNICI								
		SVEGA - zdravstveni	VISOKA STRUČNA SPREMA										VŠS								SSS							NIZA STRUČNA SPREMA												
			Svega visoka sprema	lekari										SVEGA	Med.sestre opsteg smer-a- tehničari	zubari	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	babice	ostali	Svega	med.sestre-tehničari	med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece	zubari	babice	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	ostali	Svega	med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece	babice	ostali	SVEGA	administrativni				tehnički
				Svega lekara	opštem medicine	na specijalizaciji	specijalisti																													visoka	viša	srednja	niža	
	1	3	2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	
UKUPNO	1855	1501	374	348	14	52	282	2	10		2	12	250	139			3	47	9	52	870	704	4		18		120	1	23	7			7	354	20	11	50		273	
OB Jagodina	649	528	133	122	10	19	93		5		1	5	90	46			2	21	4	17	303	232			8		48		15	2			2	121	10	3	15		93	
OB Paraćin	358	293	76	72		9	63		1			3	48	22			1	8	3	14	169	128			4		35		2					65	3	2	7		53	
OB Čuprija	848	680	165	154	4	24	126	2	4		1	4	112	71				18	2	21	398	344	4		6		37	1	6	5			5	168	7	6	28		127	

U tri bolnice Pomoravskog okruga ima 1.855 zaposlena od kojih su 1.501 zdravstveni radnici ili 80,9%, lekara je 348 od čega 282 specijalista ili 81,3%, a medicinskih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom 1052, a to je 3,2 po lekaru.

1. Korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite

Primarnu zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga pružaju šest domova zdravlja u Čupriji, Jagodini, Paraćinu, Svilajncu, Despotovacu i Rekovcu.

Ukupan broj zaposlenih u ovim ustanovama u 2020. godini bio je 1.070 od čega je 244 lekara (160 specijalista ili 65,6%), 63 tehničara sa višom i 321 tehničara sa srednjom stručnom spremom. Nemedicinskih radnika je ukupno 214 ili 20% od ukupnog broja zaposlenih što je nešto iznad propisanih normativa prema Pravilniku (do 15%).

Broj korisnika primarne zdravstvene zaštite na teritoriji Pomoravskog okruga prema podacima Republičkog zavoda za statistiku za 2020. godinu je **194.676 stanovnika** što je 797,8 korisnika po jednom lekaru. Broj medicinskih tehničara po lekaru je 1,3.

Detaljnije će korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite biti prikazano kroz pojedine službe primarne zdravstvene zaštite i to službe opšte medicine, službe za zdravstvenu zaštitu žena, službe za zdravstvenu zaštitu dece i školske dece, službe medicine rada, stomatološke službe, laboratorijske dijagnostike i hitne pomoći.

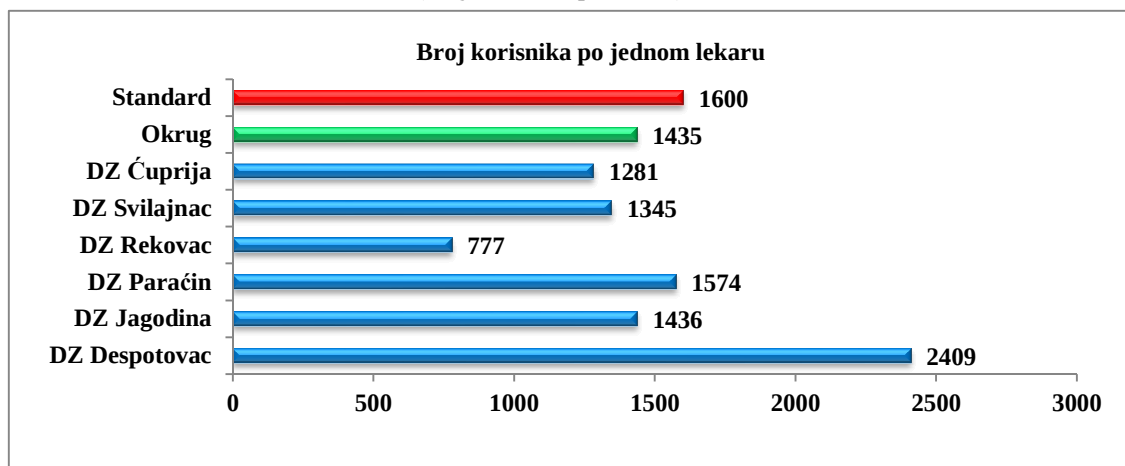
- Zdravstvena zaštita odraslog stanovništva -

U službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva u šest domova zdravlja Pomoravskog okruga radilo je u 2020. god ukupno 113 lekara, od čega 64 ili 56,6% specijalista opšte medicine i 202 tehničara što je 1,8 tehničara po lekaru što je iznad predviđenog normativa (1:1). U skladu sa standardom Pravilnika o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (» Sl. Glasnik« br.16/18), dom zdravlja Despotovac ima manje lekara od broja predviđenog standardom, dok domovi zdravlja u Rekovcu, Svilajncu, Jagodini i Čupriji imaju višak lekara. Medicinskih tehničara ima u višku u svim domovima zdravlja osim u Paraćinu. Služba opšte medicine doma zdravlja u Despotovcu ima najveći broj korisnika po jednom lekaru 2409, a najmanji broj korisnika po lekaru je u Domu zdravlja Rekovac 777, što je znatno ispod standarda. Prosečan broj korisnika po lekaru u službama opšte medicine na teritoriji celog okruga je 1.523 (tabela 1.), što je ispod standarda koji propisuje Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (**1.600 odraslih stanovnika-korisnika po 1 lekaru**).

Tabela br. 1 Kadar i korisnici u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (19 godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	11	7	1	2	4	57.1	16	25	2	23	3.6	16862	2409
DZ Jagodina	38	39	22	1	16	41.0	54	67	6	61	1.7	56023	1436
DZ Paraćin	26	26	8	0	18	69.2	36	36	3	33	1.4	40920	1574
DZ Rekovac	7	10	5	1	4	40.0	9	15	1	14	1.5	7765	777
DZ Svilajnac	11	13	4	0	9	69.2	15	34	3	31	2.6	17479	1345
DZ Čuprija	15	18	3	2	13	72.2	23	25	2	23	1.4	23052	1281
OKRUG	108	113	43	6	64	56.6	153	202	17	185	1.8	162101	1435

Grafikon br.1 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard

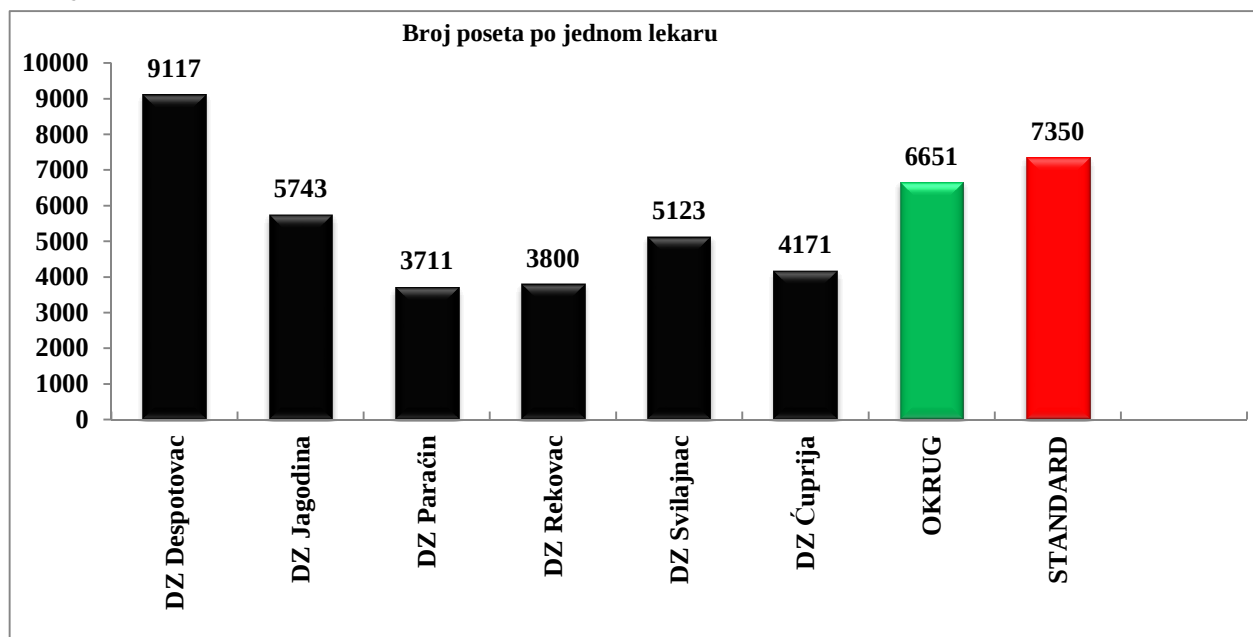

Ukupan broj poseta lekarima u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva okruga u 2020. godini je bio 751.509 što je 6.651 poseta po jednom lekaru (**standard 7.350 poseta**) i 4,6 poseta po jednom korisniku. Najveći broj poseta po lekaru 9117 je u Domu zdravlja Despotovac, a najmanje u DZ Paraćin 3711 po lekaru. Zdravstvenu zaštitu najviše koriste korisnici DZ Rekovac 5,9 poseta lekaru po jednom korisniku, a najmanje korisnici doma zdravlja Čuprija 4,0 poseta po korisniku u 2020. godini (tabela 2). Broj poseta radi preventivnih pregleda je 7257 što je svega 1% od ukupnog broja poseta lekaru na nivou okruga (u 2019. je bilo 1,6%).

Tabela br. 2 Posete – korišćenje službe za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva.

Zdravstvene ustanove	Posete							Broj lekara	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	Broj korisnika (19 godina i više)
	U ordinaciji kod			Kućne		Radi preventivnih pregleda	Svega poseta lekara				
	lekara		Ostalih med. radnika	Lekara	Ostalih med. radnika						
	Ukupno	Od toga prve									
DZ Despotovac	76869	21596	33499	4186	4773	166	63822	7	9117	4.7	16862
DZ Jagodina	260113	110396	92786	2321	25309	1480	223992	39	5743	4.8	56023
DZ Paraćin	182677	34958	50278			930	96476	26	3711	4.8	40920
DZ Rekovac	46616	10322	12937	12	118	145	38000	10	3800	5.9	7765
DZ Svilajnac	77340	19603	62814	2226	14193	4463	66602	13	5123	4.9	17479
DZ Čuprija	91477	23257	14790	415	581	73	75076	18	4171	4.0	23052
OKRUG	735092	220132	267104	9160	44974	7257	751509	113	6651	4.6	162101

Grafikon br. 2 Broj poseta po lekaru u 2020. godini u za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva u odnosu na standard-mere izvršenja

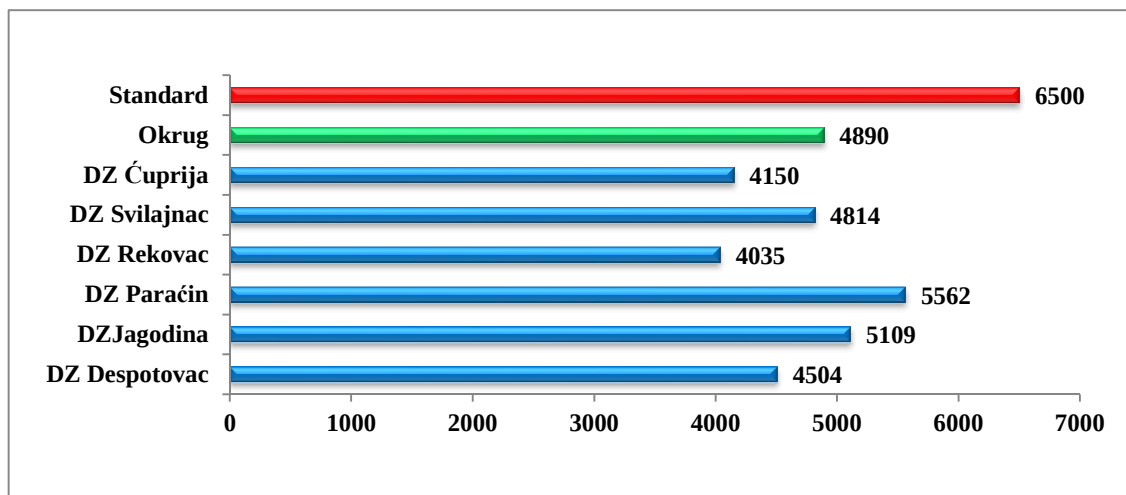
- Služba za zdravstvenu zaštitu žena -

U službama za zdravstvenu zaštitu žena tokom 2020. godine radilo je 18 lekara i 23 tehničara ili 1,3 po lekaru. Broj korisnika po 1 lekaru je 4890 pa se može reći da je obezbeđenost lekarima izuzetno dobra u svim opštinama (**standard 6.500 žena po lekaru**). Najveći broj korisnika po lekaru je u domovima zdravlja Paraćinu 5562. i Jagodini 5.109. Posmatrajući na nivou Okruga ukupno je 2 lekar u višku u odnosu na normativ i to u Čupriji i Jagodini. Tehničara u odnosu na normativ prema Pravilniku, u višku je u domovima zdravlja u Jagodini, Paraćinu, Svilajncu i Čupriji. Na nivou Okruga medicinskih tehničara je za 6 više od propisanih normativa.

Tabela br. 3-Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite žene

Zdravstvene ustanove	Ilekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (žene 15 godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2		1	1	50.0	2	1	1		1	9007	4504
DZ Jagodina	5	6		1	5	83.3	7	8	5	3	1.3	30652	5109
DZ Paraćin	4	4		1	3	75.0	4	6	2	4	1.5	22247	5562
DZ Rekovac	1	1			1	100.0	1	1		1	1.0	4035	4035
DZ Svilajnac	2	2			2	100.0	2	5	3	2	2.5	9627	4814
DZ Čuprija	2	3			3	100.0	2	3	3		1	12449	4150
OKRUG	16	18	0	0	15	83.3	18	24	14	10	1.3	88017	4890

Grafikon br.3 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu žena

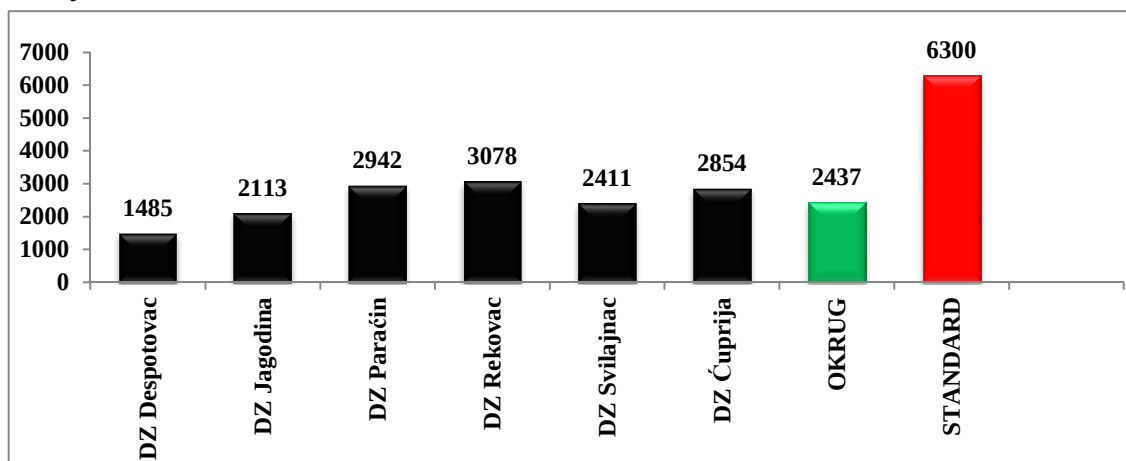

Broj poseta po lekaru u 2020. godini se kreće od 1485 u Despotovcu do 3078 u Rekovcu, prosek na nivou okruga je 2437 poseta što je znatno ispod standarda (**standard 6300 poseta**). Broj poseta po jednom korisniku se u 2020. godini kretao se od 1,3 u Rekovcu do 3 u Despotovcu (tab. 4), što pokazuje da žene nedovoljno koriste ovu vrstu zdravstvene zaštite u domovima zdravlja, trudnica je sve manje iz godine u godinu, a sve više se koristi privatna lekarska praksa. Broj sistematskih pregleda iznosi 3847 za ceo okrug, a broj korisnika je 88017 iz čega proističe da je 4,4% korisnica obavilo sistematski pregled što je 3,1% manje nego prethodne godine.

Tabela br. 4 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu žena

Zdravstvene ustanove	Posete							Broj lekara	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	Broj korisnika (žene 15 godina i više)
	Ukupno poseta kod lekara	Posete u savetovalištu	Radi sistem.preg.	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod						
					lekara		Ostalih med. radnika				
					Ukupno	Od toga prve					
DZ Despotovac	2969	738	199	0	2032	616	0	2	1485	3.0	9007
DZ Jagodina	12675	5921	840		5914	3633	8851	6	2113	2.4	30652
DZ Paraćin	11767	2788	1741	0	7238	4532	11049	4	2942	1.9	22247
DZ Rekovac	3078	295	238		2545	842		1	3078	1.3	4035
DZ Svilajnac	4822	1311	351	0	3160	1105	2035	2	2411	2.0	9627
DZ Čuprija	8561	2430	478	0	5653	1581	1102	3	2854	1.5	12449
OKRUG:	43872	13483	3847	0	26542	12309	23037	18	2437	2.0	88017

Grafikon br. 4 Broj poseta po lekaru u 2020. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu žena u odnosu na standard-mere izvršenja

- Služba za zdravstvenu zaštitu dece –

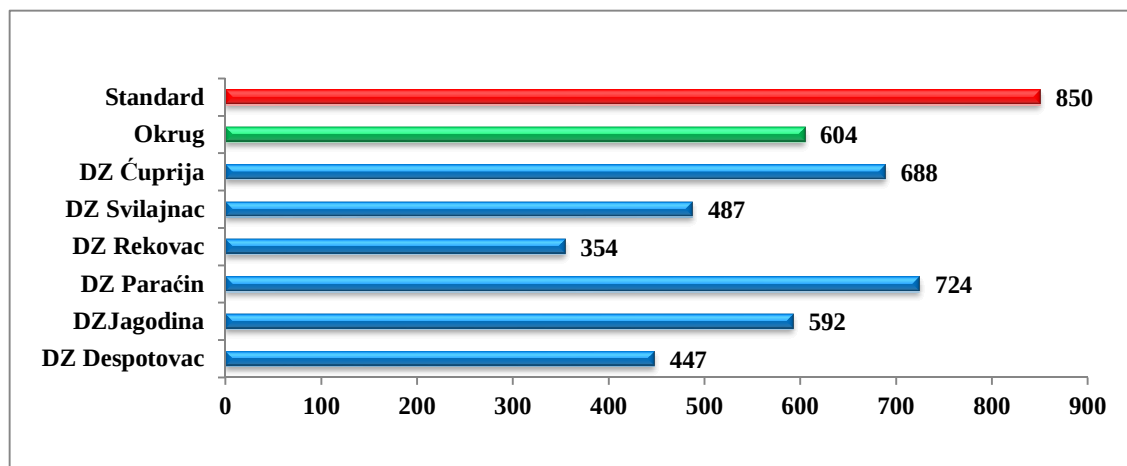
U službama za zdravstvenu zaštitu dece u 2020. godini radilo je 17,5 lekara od čega je 100% specijalista pedijatrije i 36 tehničara ili 2,1 tehničara po lekaru. **U domu zdravlja Rekovac postoji 1 lekar specijalista pedijatrije koji radi i u zdravstvenoj zaštiti predškolske i školske dece pa se zato prikazuje po pola u obe službe.** Ukupan broj lekara je manji za 1,5 u odnosu na normativ za okrug, a medicinskih sestara je za 10 više.

Broj korisnika po 1 lekaru je 604 na teritoriji okruga, a gledajući po opštinama broj korisnika po lekaru se kreće od 354 u Rekovcu do 724 u Paraćinu (tab. 5), što pokazuje dobru obezbeđenost lekarima. (Prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, **850 dece** - korisnika po **1 lekaru**).

Tabela br. 5 Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite dece

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (deca 0-6 god.)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2			2	100.0	3	3		3	1.5	893	447
DZ Jagodina	8	7			7	100.0	10	17	6	11	2.4	4146	592
DZ Paraćin	4	4			4	100.0	6	9		9	2.3	2895	724
DZ Rekovac	1	0.5			0.5	100.0	1	1		1	2.0	288	354
DZ Svilajnac	2	2			2	100.0	3	4	1	3	2.0	974	487
DZ Čuprija	2	2			2	100.0	3	2	1	1	1.0	1375	688
OKRUG	19	17.5	0	0	17.5	100.0	26	36	8	28	2.1	10571	604

Grafikon br.5 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu dece

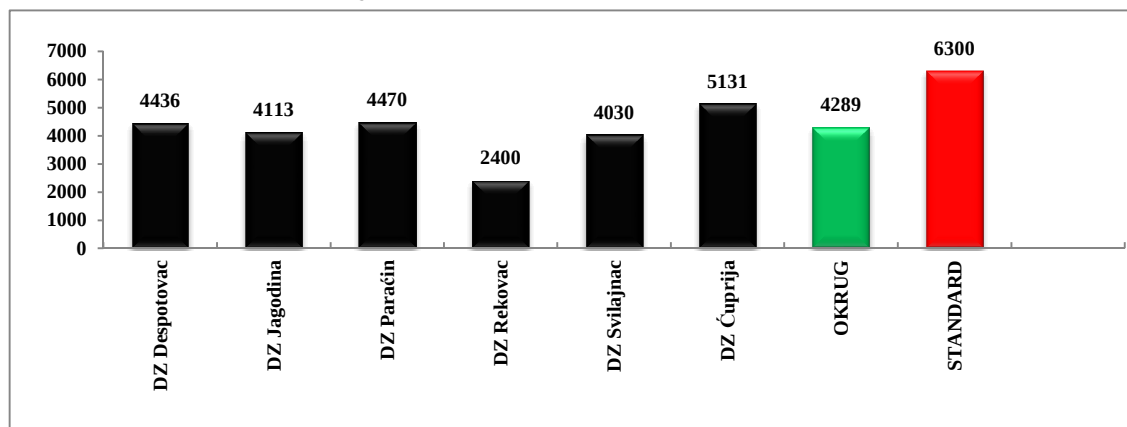

Najveći broj poseta u službi za zdravstvenu zaštitu dece po jednom lekaru u toku 2020. godine je bilo u Čupriji 5131, a najmanji broj poseta po lekaru 2400 u Rekovcu (tab. 6). Prosečan broj poseta po lekaru na teritoriji okruga je 4289 (**standard 6300 poseta**), dok je svako dete u proseku u toku godine 7,1 puta posetilo lekara. Od ukupnog broja poseta lekaru, 73,7% je bilo kurativnih poseta, a 13,5% preventivnih.

Tabela br. 6 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu dece

Zdravstvene ustanove	Posete								Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistemat.preg.	Radi kontrolnih pregleda	u savetovalištu		U ordinaciji kod					radnika
						lekara		ostalih med.			
				Odojčadi	Ostale dece	Ukupno	Od toga prve				
DZ Despotovac	8871	1126	320	213	1320	5892	4478	338	4436	9.9	
DZ Jagodina	28792	3599	86	402	1458	23247	13598	3889	4113	6.9	
DZ Paraćin	17879	3074	47	339	2884	11535	7674	7272	4470	6.2	
DZ Rekovac	1200	276	3	29	170	722	299	503	2400	4.2	
DZ Svilajnac	8060	959	175	147	356	6423	2832	3321	4030	8.3	
DZ Čuprija	10261	1130	228	213	1210	7480	5206	1795	5131	7.5	
OKRUG	75063	10164	859	1343	7398	55299	34087	17118	4289	7.1	

Grafikon br. 6 Broj poseta po lekaru u 2020. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu dece u odnosu na standard-mere izvršenja

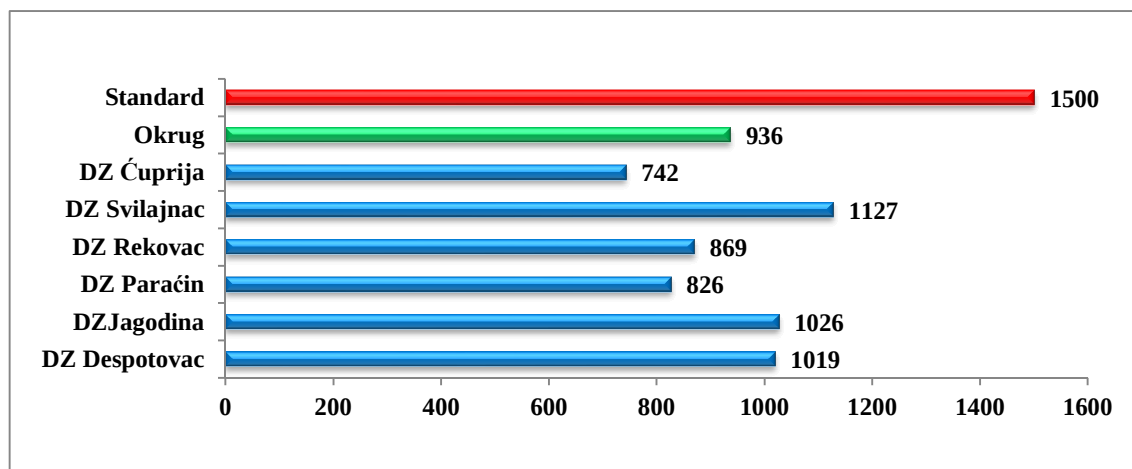
- Služba za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine -

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2020. godini radilo je 23,5 lekara od čega 15,5 specijalista pedijatrije ili 66%. Prema važećem normativu Pravilnika o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti na teritoriji okruga lekara više od normativa imaju DZ Čuprija i Paraćin. Broj korisnika po lekaru kreće se od 742 u Čupriji do 1026 u Jagodini, dok je prosek okruga 936 korisnika po lekaru što je ispod **standarda od 1500 korisnika** prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, tako da je obezbeđenost lekarima dobra. Broj medicinskih tehničara u ovim službama je 29, što je više u odnosu na normativ, prosečno 1,2 tehničara po lekaru.

Tabela br. 7 Kadar u i korisnici u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (7-18 godina)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2			2	100.0	2	3		3	1.5	2037	1019
DZ Jagodina	9	8	3	1	4	50.0	9	11	4	7	1.4	8209	1026
DZ Paraćin	4	7	2	2	3	42.9	4	6		6	0.9	5781	826
DZ Rekovac	1	0.5			0.5	100.0	1	1		1	2.0	758	869
DZ Svilajnac	2	2			2	100.0	2	4		4	2.0	2253	1127
DZ Čuprija	3	4			4	100.0	3	4	2	2	1.0	2966	742
OKRUG	21	23.5	5	3	15.5	66.0	21	29	6	23	1.2	22004	936

Grafikon br.7 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

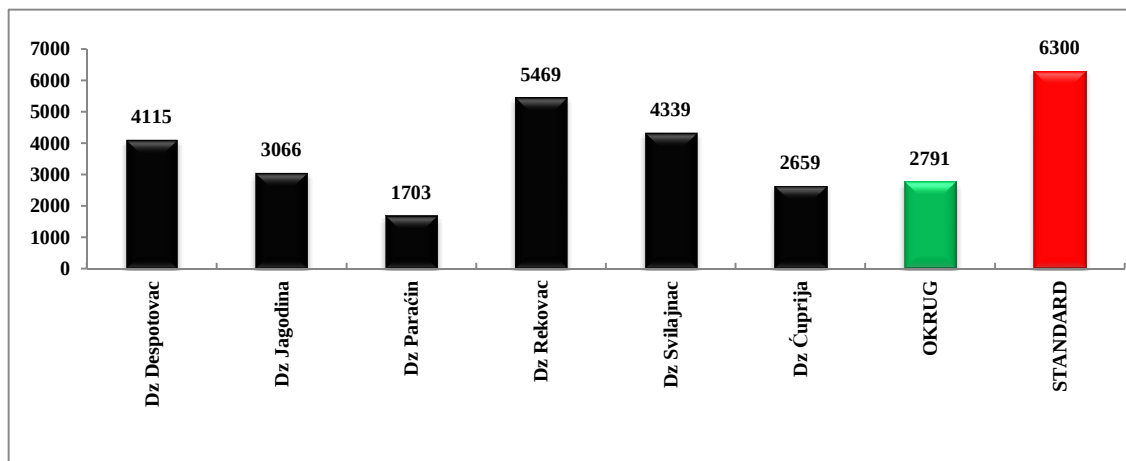

Ukupan broj svih poseta lekaru na teritoriji okruga bilo je 65.583 od čega je 7,8% radi preventivnih pregleda. Broj poseta po lekaru se kretao od 1703 u Paraćinu do 5469 u Rekovcu (**standard godišnjeg broja poseta po lekaru je 6300**). Prosek za okrug je 2791 poseta po lekaru, što je ispod standarda. Svaki korisnik je u proseku posetio lekara 3 puta. (Tab. 8)

Tabela br. 8 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Posete						Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistematiskih pregleda	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod				
				lekara		Ostalih med. radnika		
				Ukupno	Od toga prve			
DZ Despotovac	8229	707	356	7166	4524	622	4115	4.0
DZ Jagodina	24528	1939	298	22291	10134	2866	3066	3.0
DZ Paraćin	11924	1612	47	10265	9070	3162	1703	2.1
DZ Rekovac	1590	297	21	1272	424	1131	5469	2.1
DZ Svilajnac	8677	347	113	8217	3701	3511	4339	3.9
DZ Čuprija	10635	215	232	10188	5568	1199	2659	3.6
OKRUG	65583	5117	1067	59399	33421	12491	2791	3.0

Grafikon br. 8 Broj poseta po lekaru u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja 2020.god.

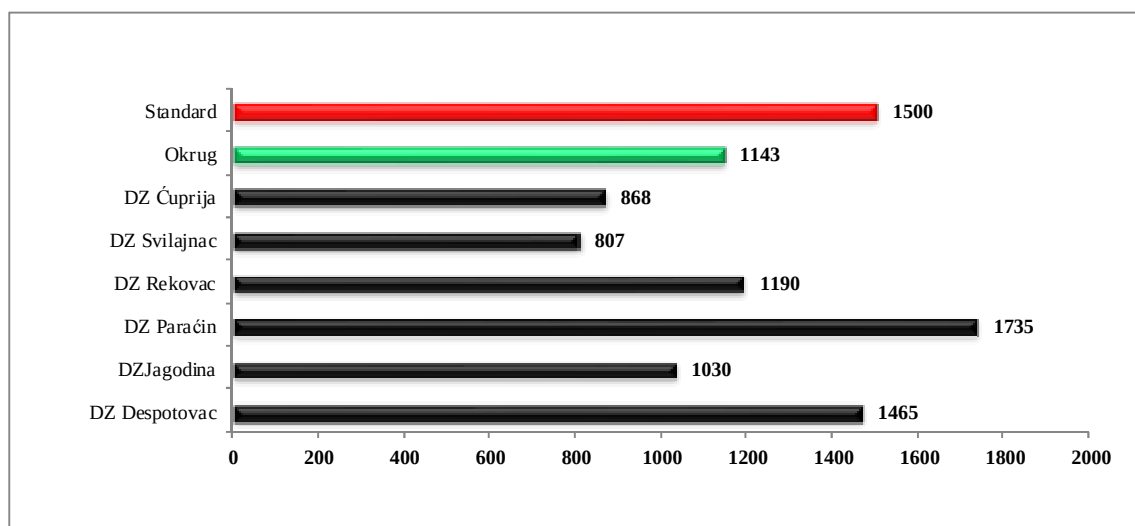
-Služba za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece –

Stomatološku zdravstvenu zaštitu najmlađima pružalo je 29 zubnih lekara od čega je 15 specijalista ili 57,6%. Broj korisnika po jednom lekaru na nivou okruga je 1.143. Najveća obezbeđenost zubnim lekarima je u Domu zdravlja Svilajnac sa 807 korisnika po lekaru, a najmanja u DZ Paraćinu 1735 korisnika po lekaru (standard **1500 dece do 18 godina po lekaru**). Obezbeđenost tehničarima je ispod normativa u domovima zdravlja u Svilajncu i Despotovcu.

Tabela br. 9 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari						Zubni tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti			
					Br.	%							
DZ Despotovac	3	2	0	0	2	100.0	5	3	1	2	1.5	2930	1465
DZ Jagodina	11	12	5	1	6	50.0	17	18	3	15	1.5	12355	1030
DZ Paraćin	6	5	3	0	2	40.0	9	9	2	7	1.8	8676	1735
DZ Rekovac	1	0.5	0.5	0		0.0	1	1	0	1	0.0	1046	1190
DZ Svilajnac	3	4	2	0	2	50.0	5	4	2	2	1.0	3227	807
DZ Čuprija	4	5	2	0	3	60.0	7	7	2	5	1.4	4341	868
OKRUG	28	29	13	1	15	57.6	44	42	10	32	1.5	32575	1143

Grafikon br. 9 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba predškolske i školske dece i omladine

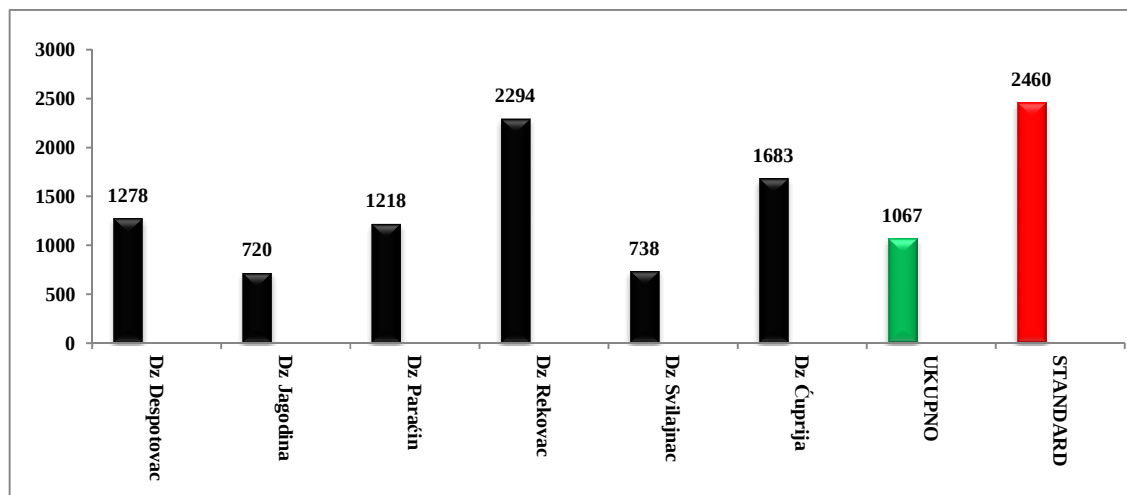

Ukupan broj poseta kod lekara je 30940 ili 1067 po lekaru, manje od **standarda od 2.460 poseta**. Najmanji broj poseta po lekaru ima Jagodina 720 ,a najviše Rekovac 2294. Prosečan broj poseta po korisniku se kreće od 0,9 u Paraćinu i Svilajncu do 2,2 u Rekovcu. Prosek na nivou Okruga su 0,9 posete po jednom korisniku.

Tabela br. 10 Posete,izvršeni radovi i korišćenje Službe za stomatološku zdravstvenu zaštitu dece i školske dece i omladine

Opština	Posete			Izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI						
								Ortodoncija				Lečenje mekih tkiva usne šupljine	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po korisniku
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijske	Plombirani zubi		Hirurške intervencije		Prvi pregledi	Ortod. terapeutske intervencije	Pokretni aparati	Fiksni aparati			
				Bez lečenja	Sa Lečenjem	Izvađeni zubi	Ostale intervencije							
Despotovac	2555	835	752	175	0	162	126	288	428	102			1278	0.9
Jagodina	8637	4833	514	609	78	1275		554	1599	208	4	66	720	0.7
Paraćin	6088	4031	2073	857	829	1128		602	799	139		1490	1218	0.7
Rekovac	2294	488	201	188	28	44						738	2294	2.2
Svilajnac	2950	1745	4	383	349	46			1764	111		1284	738	0.9
Ćuprija	8416	749	1834	807	12	676		253	2535	382	14	359	1683	1.9
OKRUG	30940	12681	5378	3019	1296	3331	126	1697	7125	942	18	3937	1067	0.9

Grafikon br. 10 Broj poseta po lekaru u Službi za stomatološku zdravstvenu zaštitu predškolske i školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja

-Služba za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odraslog stanovništva –

Odraslom stanovništvu stomatološku zdravstvenu zaštitu pružalo je 12,5 zubna lekara od kojih je 7 specijalista ili 56%. Broj tehničara po lekaru je 1,3, a broj korisnika po lekaru 12968 za okrug što je niska obezbeđenost lekarskim kadrom (**standard 1 lekar na 10000 odraslih za opštu stomatologiju**). Najveća obezbeđenost je u Svilajncu sa 8740 korisnika po lekaru a najmanja u Čupriji sa 23.052 korisnika po lekaru. U broj lekara su uračunati i specijalisti svih grana stomatologije za koje standard nije isti kao za opštu stomatologiju. Ako uporedimo stanje kadrova sa normativom lekara ima u skladu sa normativom kao i tehničara i zubnih asistenata.

Tabela br. 11 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari						Zubni tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti			
					Br.	%							
DZ Despotovac	1	1			1	100.0	1	1		1	1.0	16862	16862
DZ Jagodina	6	6	2		4	66.7	10	10	3	7	1.7	56023	9337
DZ Paraćin	2	2	2			0.0	2	2		2	1.0	40920	20460
DZ Rekovac	1	0.5				0.0	1	0			0.0	7765	15530
DZ Svilajnac	1	2	1		1	50.0	1	2		2	1.0	17479	8740
DZ Čuprija	1	1			1	100.0	1	1		1	1.0	23052	23052
OKRUG	12	12.5	5	0	7	56.0	16	16	3	13	1.3	162101	12968

Grafikon br.11 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odrasli

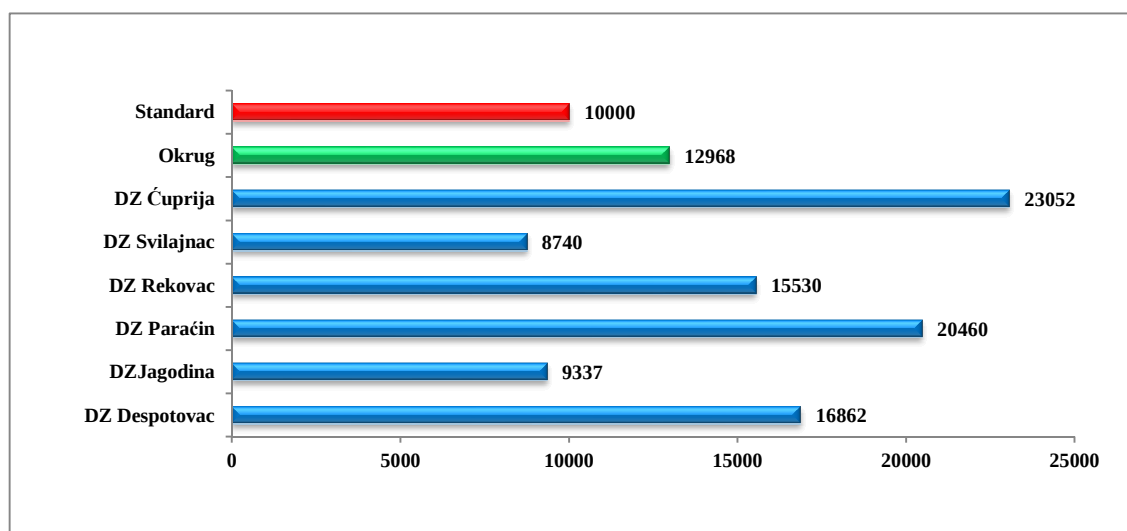
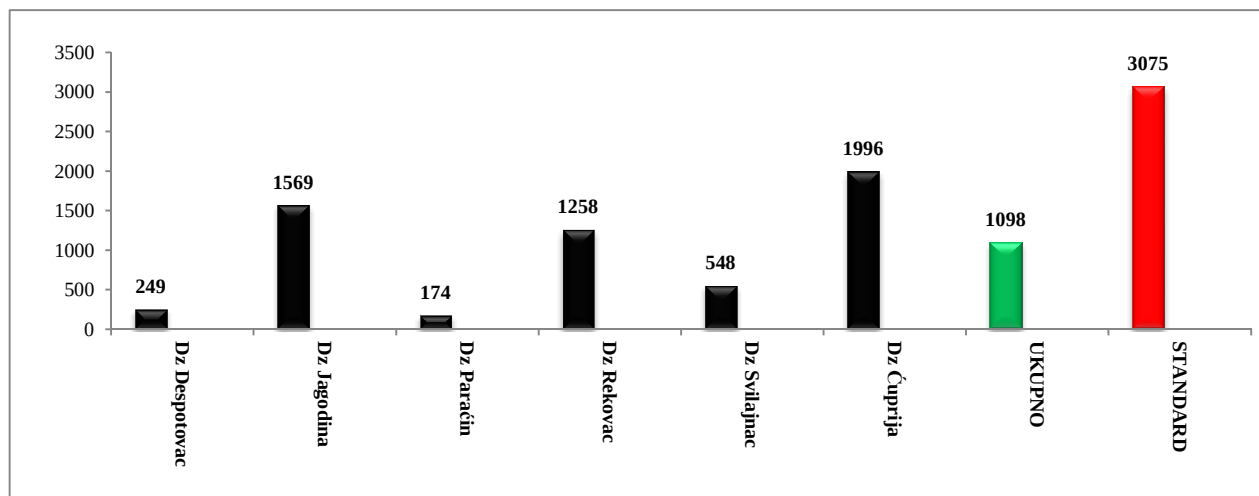

Tabela br. 12 Posete i korišćenje Službe za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

Opština	posete			IZVŠENI RADNOVI				protetski radovi				ortodoncija				Lečenje mekih tkiva usne šupljine	Broj poseta po jednom lekaru
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijske	plombirani zubi		hirurške intervencije		pokretne proteze		fiksne proteze		Prvi pregledi	Ortod. terapijske intervencije	Pokretni aparati	Fiksni aparati		
				Bez lečenja	Sa lečenjem	Izvađeni zubi	Ostale intervencije	Totalne	Parcijalne	Krunice	Članovi fiksnih proteza						
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
DESPOTOVAC	249	179		22		28	125									29	249
JAGODINA	9412	4921		427	48	3053	441	98	69							17	1569
PARAĆIN	347	241	105	289	57	451											174
REKOVAC	629	67		160	35	203										121	1258
SVILAJNAC	1095	243	504	110	555	90									1	487	548
ĆUPRIJA	1996	682	344	287	42	197										357	1996
OKRUG	13728	6333	953	1295	737	4022	566	98	69	0	0	0	0	0	1	1011	1098

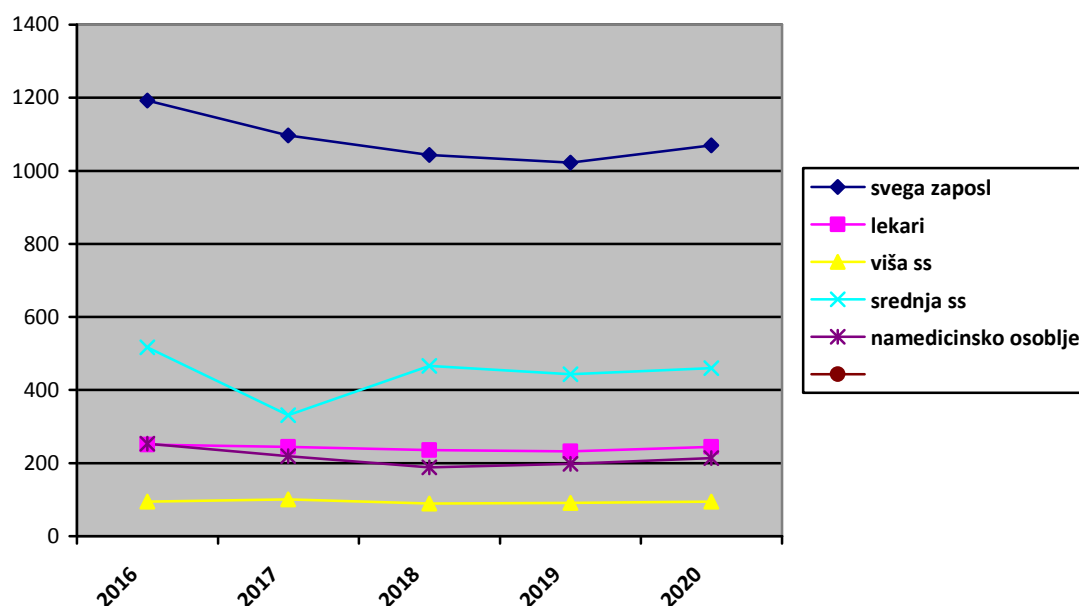
Grafikon br. 12 Broj poseta po lekaru u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle u odnosu na standard- mere izvršenja

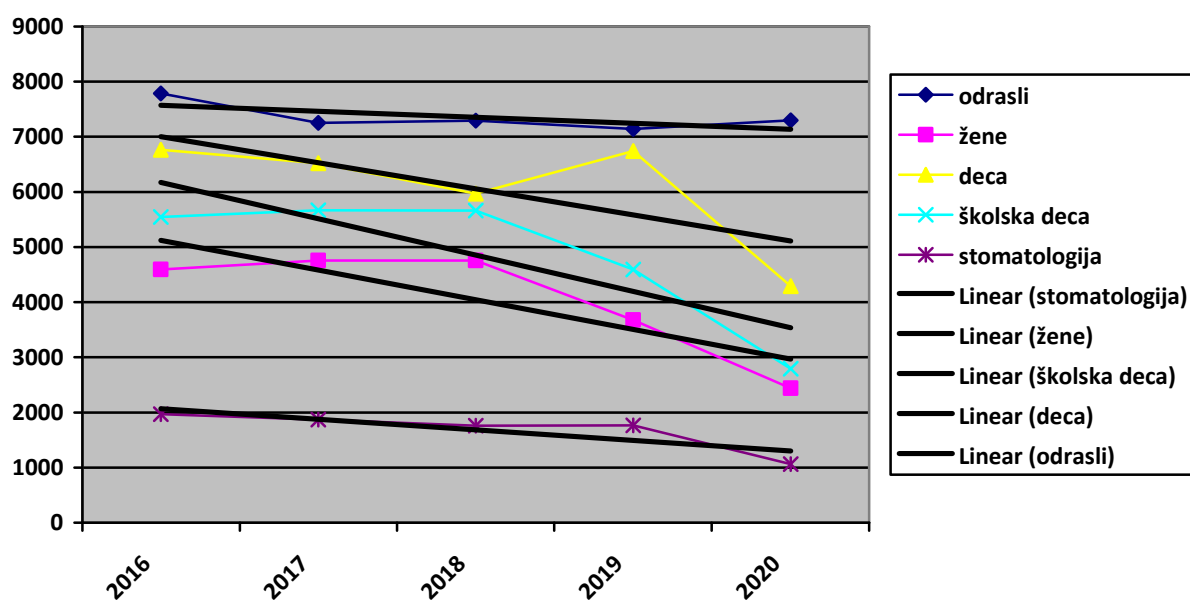
Ukupan broj poseta kod lekara je 13728 ili 1098 po lekaru, manje od **standarda od 3.075 poseta**. Najmanji broj poseta po lekaru ima Paraćin 174, a najviše Čuprija 1996. Prosek na nivou Okruga su 0,1 posete po jednom korisniku.

U proteklih pet godina broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite se kontinuirano smanjivao odnosno za pet godina je ukupan broj zaposlenih smanjen za 10,2 %. Najveće smanjenje je u delu medicinskog osoblja sa srednjom stručnom spremom 11%, a najmanje kod lekara gde je broj zaposlenih smanjen za 2,8% u proteklih pet godina. Nemedicinsko osoblje je smanjeno za 15,4%.

Grafikon br. 13 Kretanje broja zaposlenih u PZZ u periodu od 2016. do 2020. godine

Grafikon br. 14 Broj poseta po lekaru u sluzbama PZZ u periodu od 2016. do 2020. godine

- Hitna medicinska pomoć -

U službama hitne pomoći na teritoriji okruga radi ukupno 39 lekara i 74 medicinskih tehničara, što je prema standardu pravilnika više 4 lekara i 21 medicinski tehničar (**standard - na 6000 korisnika 1 lekar i 1 tehničar a na dva tima još jedan tehničar**). Malo je specijalista u ovoj oblasti medicine, svega 46,2%. Nedovoljan broj lekara prema broju korisnika ima Despotovac i Rekovac, a iznad normativa imaju Jagodina, Paraćin i Svilajnac. Prosečan broj korisnika po lekaru za okrug je 4992, dok gledano pojedinačno po domovima zdravlja broj korisnika po lekaru kreće se od 2588 u Svilajncu do 8811 u Rekovcu.

Tabela br. 13 Kadar u službi hitne pomoći

Opština	Lekari						Medicinski tehničari				Broj korisnika	Broj korisnika po lekaru
	Normativ	Ukupno	opšte medicine	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom		
					br.	%						
DESPOTOVAC	4	3	0	1	2	66.67	6	8	1	7	19792	6597
JAGODINA	12	13	9	0	4	30.77	18	18	4	14	68378	5260
PARAĆIN	8	9	1	3	5	55.56	12	15	3	12	49596	5511
REKOVAC	2	1	1	0	0	0.00	3	9	4	5	8811	8811
SVILAJNAC	4	8	5	0	3	37.50	6	12		12	20706	2588
ĆUPRIJA	5	5	1		4	80.00	8	12	1	11	27393	5479
OKRUG	35	39	17	4	18	46.15	53	74	13	61	194676	4992

Grafikon br.15 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama hitne pomoći

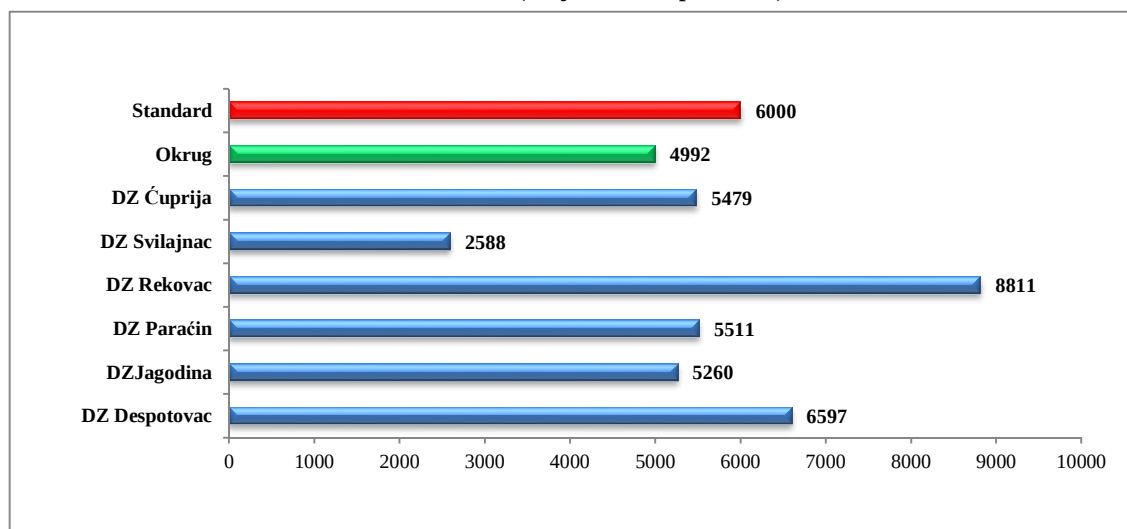
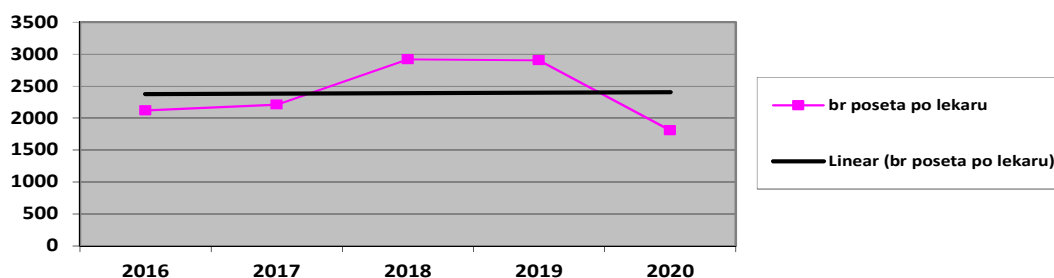

Tabela br. 14 Posete u službi hitne pomoći

Opština	P O S E T E							
	u ordinaciji kod			kućne		Ukupno poseta lekara	Broj poseta po lekaru	Broj poseta po korisniku
	lekara		ostalih medicinskih radnika	lekara	ostalih medicinskih radnika			
	ukupno	od toga prve						
	5	6						
	UKUPNO	57071	54907	44760	13338	14169	70409	1805
DESPOTOVAC	7114	7056	1240	1545	1545	8659	2886	0.4
JAGODINA	18560	18560	10642	3645	2018	22205	1708	0.3
PARACIN	19339	19339	20014	3621	3042	22960	2551	0.5
REKOVAC	3887	3887	3273	1144	3507	5031	5031	0.6
SVILAJNAC	6721	4615	8141	1590	2264	8311	1039	0.4
CUPRIJA	1450	1450	1450	1793	1793	3243	649	0.1

Ukupno ostvarenih poseta lekara u ovoj službi je 70409 pri čemu je 13.338 kućnih poseta odnosno intervencija na terenu što je oko 18,9%. Broj poseta po lekaru je 1805, a po korisniku 0,4.

Grafikon br. 16 Broj poseta po lekaru u sluzbama hitne pomoći u periodu od 2016. do 2020. godine

Posmatrajući navedeni period broj poseta po lekaru pokazuje ujednačeni trend .Najveći broj poseta zabeležen je u 2018. i 2019. godini.

Laboratorijska dijagnostika -

Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike prema navedenim podacima na nivou okruga raspolažu sa 8 zaposlenih sa visokom stručnom spremom i 38 laboratorijskih tehničara. U poređenju sa normativom, visoko stručni kadar nedostaje u Rekovcu, dok su u višku svim domovima zdravlja osim u domu zdravlja Čuprija. Laboranti nedostaju Čupriji i Paraćinu. **Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike u Jagodini je od 1. maja 2013 godine je preseljena u bolnicu .**

Tabela br. 15 Kadar u službi laboratorijske dijagnostike

Zdravstvena ustanova	Visoka stručna sprema									Medicinski tehničari				Niža sprema
	Normativ	Ukupno	lekari		diplomirani farmaceuti	biolozi	specijalisti biohemičari	hemičari	ostali	Normativ	Ukupno	sa višom	sa srednjom spremom	
			svega	od toga specijalist										
UKUPNO:	7	8	6	6				1		33	38	0	38	1
DZ Despotovac	1	2	1	1				1		6	8		8	
DZ Paraćin	1	2	2	2						6	5		5	1
DZ Rekovac	1									3	4		4	
DZ Svilajnac	1	2	2	2						6	10		10	
DZ Čuprija	2	2	2	1						12	11		11	

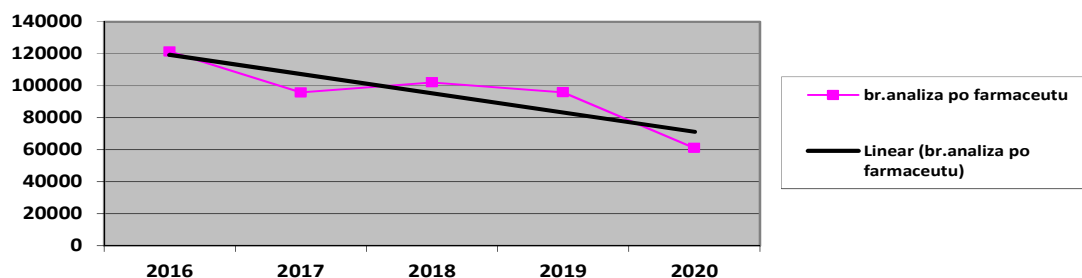
Broj pacijenata u laboratorijama domova zdravlja je bio 46.436 . Ukupan broj izvršenih analiza je 488.504. Broja analiza po lekaru odnosno farmaceutu je 61.063 što je manje od normativa (**1 lekar/farmaceut na 120000 analiza**). Veći broj analiza po lekaru/farmaceutu je kod doma zdravlja Svilajnac. Dom zdravlja Rekovac nema u laboratoriji visoko stručni kadar.

Tabela br. 16 Izvršene analize u biohemijskim laboratorijama domova zdravlja u 2020. godini

Zdravstvena ustanova	Broj pacijenata	Hematološke analize	Biohemijske analize	Pregled urina	Ukupno analiza	Broj analiza po lekaru/farmaceutu
DZ Despotovac	6673	22773	87692	17787	128252	64126
DZ Svilajnac	16448	23215	100584	14055	137854	68927
DZ Rekovac	6986	9500	23835	8229	41564	
DZ Čuprija	7470	16505	60099	27622	104226	52113
DZ Paraćin	8859	17460	45335	13813	76608	38304
UKUPNO	46436	89453	317545	81506	488504	61063

U periodu od 2016. do 2020. primećuje se opadanje broja analiza po lekaru/farmaceutu .

Grafikon br. 17 Broj analiza po farmaceutu u laboratorijama PZZ od 2016. do 2020. godine

-Rendgen dijagnostika-

Službu rendgen dijagnostike u okviru primarne zdravstvene zaštite imaju domovi zdravlja Svilajnac, Despotovac i Rekovac. U Čupriji, Paraćinu i Jagodini rendgen dijagnostika je pri bolnici tako da ovde neće biti prikazane. Služba rendgen dijagnostike u Rekovcu radi samo na nivou tehničara, odnosno nema lekara specijalistu, jer lekar po normativima ide na **50.000** stanovnika, a Rekovac ima oko **10.000**.

Tabela br. 17 Kadar u službi rendgen dijagnostike

Opština	Lekari						Medicinski tehničari				Broj korisnika	Broj korisnika po lekaru
	Normativ	Ukupno	opšte medicine	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom		
					br.	%						
DESPOTOVAC	1	2			2	100,00	1	3	2	1	19792	9896
REKOVAC						0,00	2	2	2		8811	0
SVILAJNAC	1	1			1	100,00	1	4	3	1	20706	20706

U službi rendgen dijagnostike na teritoriji okruga radi ukupno 3 lekara specijalista, što je 1 više od normativa i to u Domu zdravlja Despotovac, a medicinskih tehničara na nivou okruga je 9 što je više od normativa za 5 .

Tabela br. 18 Posete u službi rendgen dijagnostike

Opština	P O S E T E						
	u ordinaciji kod			kućne		Ukupno poseta lekara	Broj poseta po lekaru
	lekara		ostalih medicinskih radnika	lekara	ostalih medicinskih radnika		
	ukupno	od toga prve					
	5	6					
UKUPNO	5349	4373	8670			5349	1783
DESPOTOVAC	365	365	365			365	183
REKOVAC			2057				
SVILAJNAC	4984	4008	6248			4984	4984

Broj poseta po lekaru u rendgen dijagnostici je 1783 što je znatno ispod normativa- **mera izvršenja 6000 poseta po lekaru**

-Polivalentna patronaža-

Patronažna služba je kadrovski nedovoljno obezbeđena gledajući ukupan broj zaposlenih i potreban broj izvršilaca po normativima kadrova. U Domovima zdravlja Paraćin 5 , Jagodini 4 ,a u Čupriji 2 manje patronažnih sestara nego što im propisuje normativ, a više od normativa zaposleno je u Despotovcu, Rekovcu i Svilajncu. Broj korisnika po patronažnoj sestri je 5726 što je nešto više od **standarda (5000 korisnika po sestri)**, a po domovima zdravlja se kreće od 2937 u Rekovcu do 9919 u Paraćinu.

Tabela br. 19 Kadar u službi patronaže

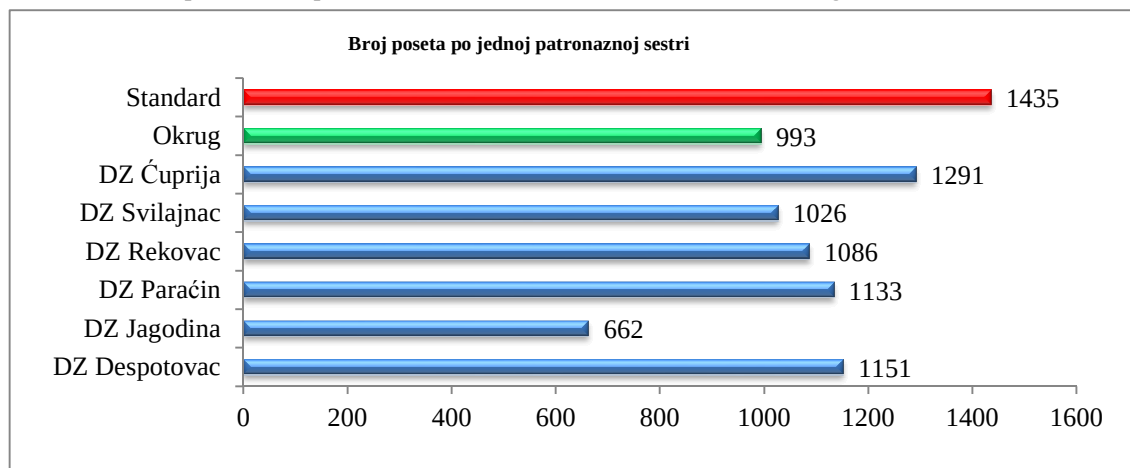
Opština	Patronažne sestre				Broj korisnika	broj korisnika po patronažnoj sestri
	Normativ	UKUPNO	od toga sa			
			višom spremom	srednjom spremom		
			1	2	3	4
UKUPNO	40	34	21	13	194676	5726
Despotovac	4	6	2	4	19792	3299
Jagodina	14	10	9	1	68378	6838
Paraćin	10	5	5		49596	9919
Rekovac	2	3	0	3	8811	2937
Svilajnac	4	6	2	4	20706	3451
Čuprija	6	4	3	1	27393	6848

Ukupan broj poseta po patronažnoj sestri se kreće od 662 u domu zdravlja Jagodina do 1291 u domu zdravlja Čuprija. **Standard poseta iznosi 1435 po sestri** , a prosek okruga je 993 poseta po sestri.

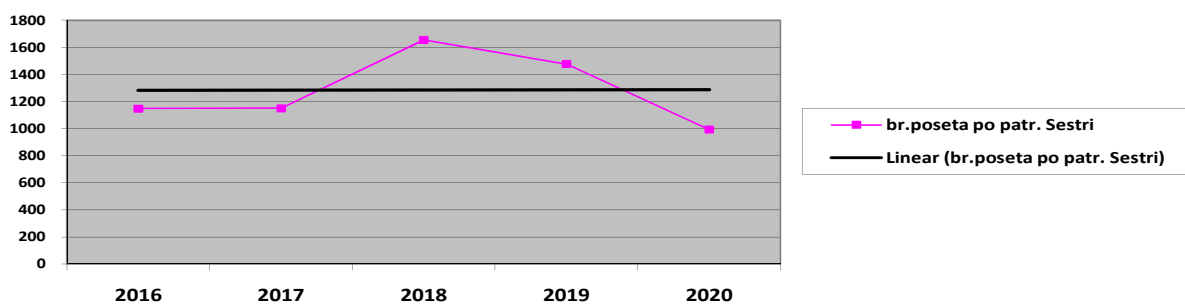
Tabela br. 20 Posete u službi patronaže

Opština	Ženama, trudnicama i porođiljama	Novorođenčad i odojcad	Ostaloj deci	Posete obolelim licima	Posete zbog socijalnih i higijenskih prilika	Ukupno	Ukupno poseta po patronažnoj sestri
	1	2	3	4	5	6	7
UKUPNO	7730	7229	3182	15593	27	33761	993
Despotovac	1038	1187	1002	3678		6905	1151
Jagodina	2719	2312	523	1061		6615	662
Paraćin	1918	2077	904	764		5663	1133
Rekovac	219	230	206	2577	27	3259	1086
Svilajnac	879	289	201	4787		6156	1026

Grafikon br.18 Opterećenost patronažnih sestara u odnosu na standard u 2020. godini

Grafikon br. 19 Broj poseta po patronažnoj sestri na teritoriji okruga od 2016. do 2020. godine

2. ANALIZA KORIŠĆENJA I RADA BOLNIČKE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Prema Planu mreže zdravstvenih ustanova, bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga u 2018. godini pružale su tri bolnice i to:

- Opšta bolnica u Čupriji sa **469** postelja;
- Opšta bolnica u Jagodini sa **270** postelja;
- Opšta bolnica u Paraćinu sa **171** postelja;

I dva stracionara internističkog tipa:

- Stacionar pri Domu zdravlja Despotovac sa **10** postelja;
- Stacionar pri Domu zdravlja Svilajnac sa **10** postelja;

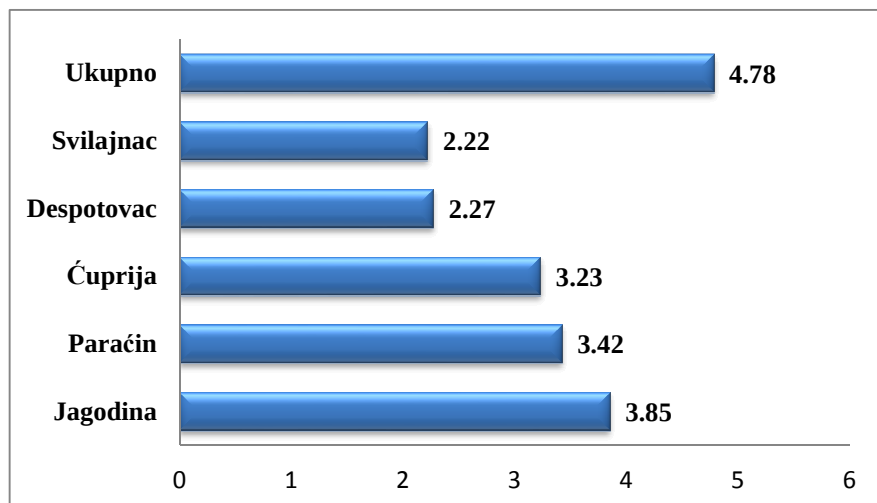
Obezbeđenost bolničkim posteljama

U 2020. godini stanovništvu Okruga bilo je na raspolaganju **930** bolničkih postelja (469 Čuprija, 270 Jagodina, 171 Paraćin, 10 Despotovac, 10 Svilajnac) odnosno obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama iznosila je 4,78 postelja na 1000 stanovnika. Kod Čuprije je obezbeđenost prikazana u odnosu na broj stanovnika celog okruga jer se u Čupriji leče i stanovnici ostalih opština na odeljenjima koja su za ceo okrug (okružna bolnica), dok bolnici u Jagodini gravitira deo stanovništva opština Rekovac i Svilajnac.

Tabela br. 1 Obezbeđenost stanovništva okruga bolničkim posteljama u 2020. godini

Red. broj	Bolnice	Gravitirajuća populacija	Br. postelja	Br. poste. na 1000 st.
1.	Jagodina	70000	270	3,85
2.	Paraćin	50000	171	3,42
3.	Čuprija	145000	469	3,23
4	Despotovac	4400	10	2,27
5	Svilajnac	4500	10	2,22
6	Okrug	194676	930	4,78

Grafikon br. 1 Obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama 2020. god

Struktura bolničkih postelja

Struktura bolničkih postelja po nameni je izuzetno važan pokazatelj zadovoljenja potreba stanovništva za bolničkim lečenjem.

Tabela br. 2 Struktura bolničkih postelja na teritoriji okruga u 2020. god.

Odeljenja	Broj postelja						
	Čuprija	Jagodina	Paraćin	Despotovac	Svilajnac	Ukupno	%
Interno	83	72	40	10	10	215	23.12
Opšta hirurgija	75	53	40			168	18.06
Ortopedija	27	15	20			62	6.67
Ginekologija i akušerstvo	26	44	26			96	10.32
Pedijatrija	23	27	20			70	7.53
Pulmologija	25	23	25			73	7.85
Neurologija	35	20				55	5.91
Psihijatrija	40	16				56	6.02
Infektivno	17					17	1.83
Dermatovenorologija	10					10	1.08
Intenzivna nega	8					8	0.86
Urologija	30					30	3.23
ORL + MFH	20					20	2.15
Oftalmologija	10					10	1.08
Produžena nega	38					38	4.09
Nuklearna med.	2					2	0.22
UKUPNO	469	270	171	10	10	930	100.00

- interno: kardiologija, gastroenterologija, endokrinologija i nefrologija.
- hirurgija: opšta, dečja, vaskularna, neurohirurgija, i plastična.

Najveći procenat učešća u odnosu na ukupan posteljni fond imaju internističke postelje **23,12%**, zatim hiruške **18,06%**, ginekološko-akušerske **10,32%**, pulmologija **7,85%** itd.

Tabela br.3.Zaposleni u bolnicama Pomoravskog okruga

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	ZDRAVSTVENI RADNICI I SARADNICI									NEMEDICINSKI RADNICI		
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA					VŠS	SSS	NIŽA STRUČNA SPREMA	SVEGA	od toga	
				Svega	od toga				SVEGA	Svega			administrativni	tehnički
					Lekari	stomatolozi	farmaceuti	ostalo						
0	1	2	3	4	5	9	10	11	12	15	19	20	21	22
UKUPNO		1855	1501	374	348	2	10	14	250	870	7	354	81	273
1	Bolnica Paraćin	358	293	76	72	0	1	3	48	169	0	65	12	53
2	Bolnica Čuprija	848	680	165	154	2	4	5	112	398	5	168	41	127
3	Bolnica Jagodina	649	528	133	122	0	5	6	90	303	2	121	28	93

U 3 bolnice Pomoravskog okruga bilo je u 2020. godini zaposleno **1.855** radnik od kojih **1.501** zdravstvenih radnika i saradnika ili **80,9%**. Od njih **24,9%** je sa visokom školskom spremom.

Tabela br.4 Struktura medicinskog kadra koji sprovodi stacionarnu zdravstvenu zaštitu

Red br.	Bolnica	Uk.br. Lekara	Specijalista		na spec.		opšte prakse		br tehn.	br. tehn. po 1 lek. spec..
			br	%	br	%	br	%		
1.	Čuprija	154	126	81.82	24	15.58	4	2.60	510	4.05
2.	Jagodina	122	93	76.23	19	15.57	10	8.20	393	4.23
3.	Paraćin	72	63	87.50	9	12.50	0	0.00	217	3.44
4.	Despotovac	0	0	0.00	0	0.00	0	0.00	11	0.00
5	Svilajnac	1	1	100.00	0	0.00	0	0.00	8	8.00
UKUPNO		349	283	81.09	52	14.90	14	4.01	1139	4.02

Iz napred navedenih podataka može se videti da je stanovništvu Pomoravskog okruga u 2020. godini bilo na raspolaganju **930** bolesničkih postelja, koje je opsluživalo **349** lekara (**283** specijalista ili **81,1%**, **52** na specijalizaciji **14,9%** i **14** lekara opšte prakse ili **4%**) i **1139** tehničara ili **4,02** na jednog lekara specijalistu.

Posmatrano pojedinačno po bolnicama, najveći procenat lekara specijalista u odnosu na ukupan broj lekara ima bolnica u Paraćinu 87,5%, a najmanji u Jagodini 76,2% (ako izuzmemo stacionar u Despotovcu i Svilajncu). Što se tiče odnosa tehničara i lekara specijalista u odnosu na normative za bolničko lečenje, najpovoljniji odnos imaju stacionar u domu zdravlja Svilajnac za koji su i normativi dugačiji (1 lekar – 8 tehničara) , dok je u bolnicama odnos ujednačen od 3,44 u Paraćinu do 4,23 u Jagodini, a prosek okruga je 4,02.

U narednoj tabeli prikazana je struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u pojedinim zdravstvenim ustanovama u 2020. godini.

Tabela br.5 Struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u 2020. god

Red br.	Bolnica	br postelja	Ukupan br. Lekara	Br. post. po 1 lek.	Br.lek. spec	Br.post. po lek. spec.	Br. med. tehn.	Br.post. po 1 tehn.
1.	Ćuprija	469	154	3.05	126	3.72	510	0.92
2.	Jagodina	270	122	2.21	93	2.90	393	0.69
3.	Paraćin	171	72	2.38	63	2.71	217	0.79
4.	Despotovac	10	0	0.00	0	0.00	11	0.91
5.	Svilajnac	10	1	10.00	1	10.00	8	1.25
Ukupno		930	349	2.66	283	3.29	1139	0.82

Iz navedene tabele se može videti da je prosečan broj postelja po jednom lekaru specijalisti **2,66** i **0,82** postelja po jednom medicinskom tehničaru.

Može se iz podataka primetiti da sve tri opšte bolnice imaju ujednačen broj postelja po **1** tehničaru, dok po lekaru specijalisti najviše ima Ćuprija **3,05** a najmanje Jagodini **2,21**.

Pokazatelji obima rada, odnosno korišćenje bolničkih kapaciteta

Bolnice Pomoravskog okruga, uključujući i stacionare domova zdravlja Despotovac i Svilajnac su u 2020. godini lečile **20741** osigurana bolesnika i ostvarile **128600** bolesnička dana. Prosečna zauzetost postelja bila je **37,88%**, a prosečna dužina lečenja **6,20** dana.

Tabela br.6 Obim rada bolnica u 2020. godini

Red. Br..	Bolnica	Broj postelja	Broj ispisanih bolesnika	B.O.dani	% zauzetosti postelja	Prosečna duž. Lečenja
1	Ćuprija	469	9783	62533	36.53	6.39
2	Jagodina	270	6033	35335	35.85	5.86
3	Paraćin	171	4544	27886	44.68	6.14
4	Despotovac	10	167	1861	50.99	11.14
5	Svilajnac	10	214	985	26.99	4.60
UKUPNO		930	20741	128600	37.88	6.20

Najveću zauzetost odnosno iskorišćenost bolničkih postelja imala je opšta bolnica Paraćin **51%**. Niska zauzetost postelja uzrokovana je aktuelnom epidemiološkom situacijom uzrokovanom virusom Covid-19. Našim zakonskim regulativama je utvrđena optimalna iskorišćenost posteljnog fonda od **80- 85%**. Smatra se da je ovaj pokazatelj funkcionisanja bolnica povoljan, ako ne prelazi 90% čime se doprinosi standardu lečenja i ako nije manji od 80%, čime se ostvaruje ekonomičnost u korišćenju bolničkih postelja.

Što se tiče prosečne dužine lečenja bolesnika u opštim bolnicama, najmanja je u Jagodini **5,86** dana, a najduža u OB Ćuprija **6,39** dana.

Iz navedenih podataka može se uočiti da je prosečna dužina lečenja uglavnom u skladu sa standardom za pojedine grane, a najveća je u OB Ćuprija.

Tabela br. 7 Kapaciteti i korišćenje bolničkih postelja u 2020. godini po pojedinim oblastima

	broj postelja	broj bolesnika	broj dana ležanja	prosečna dužina lečenja	Prosečna zauzetost postelja
POMORAVSKI OKRUG					
Ukupno	930	20741	128600	6.20	37.88
Opšta bolnica Čuprija	469	9783	62533	6.39	36.53
GINEKOLOGIJA	26	643	3036	4.72	31.99
HIRURŠKE GRANE	170	3662	20466	5.59	32.98
INTRENISTIČKE SLUŽBE	170	3960	26147	6.60	42.14
OSTALO	2	39	108	2.77	14.79
PEDIJARIJA	23	609	1366	2.24	16.27
PRODUŽENO LEČENJE	38	430	5151	11.98	37.14
PSIHIJARIJA	40	440	6259	14.23	42.87
Opšta bolnica Jagodina	270	6033	35335	5.86	35.85
GINEKOLOGIJA	44	1635	5129	3.14	31.94
HIRURŠKE GRANE	68	1420	10667	7.51	42.98
INTRENISTIČKE SLUŽBE	115	2245	15003	6.68	35.74
PEDIJARIJA	27	505	2215	4.39	22.48
PSIHIJARIJA	16	228	2321	10.18	39.74
Opšta bolnica Paraćin	171	4544	27886	6.14	44.68
GINEKOLOGIJA	26	938	5112	5.45	53.87
HIRURŠKE GRANE	60	1421	8231	5.79	37.58
INTRENISTIČKE SLUŽBE	65	1743	13049	7.49	55.00
PEDIJARIJA	20	442	1494	3.38	20.47
Dom zdravlja Svilajnac	10	214	985	4.60	26.99
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	214	985	4.60	26.99
Dom zdravlja Despotovac	10	167	1861	11.14	50.99
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	167	1861	11.14	50.99

Prosečna zauzetost postelja pokazuje varijacije po pojedinim granama pa se može zapaziti da najmanju prosečnu zauzetost ima odeljenje pedijatrije.

U narednoj tabeli bice prikazano ispunjenje standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u pojedinim bolničkim i polikliničkim delatnostima u 2020. godini, koje su definisane u Pravilniku o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene službe.

Tabela br. 8 Ispunjenje standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u bolničkoj i polikliničkoj delatnosti

	Broj		Broj pacijenata po specijalisti			Broj specijalističkih pregleda			Broj specijalističkih pregleda po specijalisti		
	Specijalista	pacijenata	Broj	Po pravilniku	Razlika	Ukupno	Ambulanta	Stacionar	Broj	pravilniku	Razlika
POMORAVSKI OKRUG	204	21216	104	226	-122	284794	266569	18225	1396	1923	-527
Opšta bolnica Čuprija	88	8926	101	199	-98	84223	78560	5663	957	1433	-476
Dermatologija	2	178	89	210	-54	2658	2618	40	1329	1260	69
Ginekologija i akušerstvo	7	643	92	250	-117	3742	3069	673	535	1260	-725
Hirurgija	14	1397	100	210	-110	11497	11097	400	821	1680	-859
Infektivne bolesti	3	630	210	165	45	2913	2695	218	971	1260	-289
Interna	24	2340	98	170	-73	25775	23204	2571	1074	1260	-186
Neurologija	6	812	135	170	-35	5739	5550	189	957	1260	-304
Oftalmologija	4	139	35	250	-125	6653	6183	470	1663	1680	-17
ORL	4	151	38	250	-212	4035	3854	181	1009	1680	-671
Ortopedija	5	389	78	130	-38	5084	5004	80	1017	2100	-1083
Pedijatrija	9	609	68	210	-142	5088	5020	68	565	1050	-485
Psihijatrija	5	440	88	165	-77	4923	4262	661	985	1025	-40
Urologija	5	1198	240	210	30	6116	6004	112	1223	1680	-457
Opšta bolnica Jagodina	69	6033	87.43	189	-102	108316	101500	6816	1570	2594	-1024
Dermatologija	3	0	0	210	-210	7665	7665	0	2555	6300	-3745
Ginekologija i akušerstvo	11	1635	149	250	-101	9099	4808	4291	827	1260	-433
Hirurgija	9	1109	123	210	-87	10634	9916	718	1182	1680	-498
Interna	19	1880	99	170	-71	32541	31461	1080	1713	1260	453
Neurologija	4	365	91	170	-79	4652	4480	172	1163	1260	-97
Oftalmologija	3	0	0	0	0	10818	10772	46	3606	6300	-2694
ORL	4	0	0	0	0	10315	10315	0	2579	6300	-3721
Ortopedija	4	311	78	130	-52	11512	11510	2	2878	2100	778
Pedijatrija	5	505	101	210	-109	1106	780	326	221	1050	-829
Psihijatrija	7	228	33	165	-132	9974	9793	181	1425	1025	400
Opšta bolnica Paraćin	45	5696	127	403	-276	89518	86220	3298	1989	3066	-1077
Dermatologija	1	0	0	210		2172	2164	8	2172	6300	-4128
Ginekologija i akušerstvo	6	938	156	250	-94	3124	2276	848	521	1260	-739
Hirurgija	7	1159	166	210	-44	10762	10378	384	1537	1680	-143
Interna	13	2895	223	170	53	26756	25266	1490	2058	1260	798
Neurologija	2	0	0	170	-170	4943	4797	146	2472	1260	1212
Oftalmologija	2	0	0	250	-250	13459	13435	24	6730	6300	430
ORL	1	0	0	250	-250	6204	6172	32	6204	6300	-96
Ortopedija	3	262	87	130	-43	7011	6977	34	2337	2100	237
Pedijatrija	7	442	63	210	-147	3220	3220		460	1050	-590
Psihijatrija	3	0	0	165	-165	11867	11535	332	3956	3150	806
Dom zdravlja Svilajnac	2	214	107	170	-63	670	289	381	335	1260	-925
Interna	2	214	116	170	-47	670	289	381	335	1260	-925
Dom zdravlja Despotovac	0	347	0	170	-170	2067	0	2067	0	1260	-1260
Interna	0	167	0	170	-170	2067	0	0	0	1260	-1260

dna tabela pokazuje da je broj pacijenata po lekaru specijalisti na teritoriji okruga **104** što je manje od proseka propisanih mera izvršenja (**184**) , u Čupriji prosečan broj ležećih pacijenata po lekaru specijalisti **101**, u Paraćinu **127,a u Jagodini 87,4**. Posmatrajući pojedinačno po službama uočava uglavnom manji prosek od standarda. Broj specijalističkih pregleda po lekaru na nivou okruga je **1396** (po pravilniku prosek **1923**, osim kod specijalističkih službi bez stacionarnog dela gde je prosek veći kao za primarnu zdravstvenu zaštitu.). U Jagodini i Paraćinu spcijalističke službe koje nemaju stacionarni deo su oftalmologija, ORL i dermatovenerologiji i kod njih je normativ 6.300 pregleda, a u Paraćinu neurologija (normativ 1260) i psihijatrija (normativ 3150 pregleda).

Tabela br. 9 Broj operacionih sala,operacija i prosečan broj operacija po lekaru u 2020. godini

ZDRAVSTVENA USTANOVA	br.lekara speijalista	br. operacionih sala	br.operacija	br.operacija po specijalisti
POMORAVSKI OKRUG	79	24	8280	105
Opšta bolnica Čuprija	39	13	4676	120
Ginekologija i akušerstvo	7	2	543	78
Dečija hirurgija	1	0	97	97
Hirurgija	7	3	565	81
MFH	2	0	393	197
Neurohirurgija	2	1	117	59
Oftalmologija	4	1	239	60
ORL	4	1	101	25
Ortopedija sa traumatologijom	5	2	366	73
Plastična hirurgija	2	1	1850	925
Urologija	5	2	405	81
Opšta bolnica Jagodina	24	7	2461	103
Ginekologija i akušerstvo	11	2	527	48
Hirurgija	9	3	1764	196
Ortopedija sa traumatologijom	4	2	170	43
Opšta bolnica Paraćin	16	4	1143	71
Ginekologija i akušerstvo	6	1	384	64
Hirurgija	7	2	578	83
Ortopedija sa traumatologijom	3	1	181	60

Prosecan broj operacija po lekaru na teritoriji okruga je **105**, pri čemu je najveći prosek u Čupriji **120**, zatim u Jagodini **103** operacija po lekaru, dok je najmanji u Paraćinu **71** operacije po lekaru.

Tabela br. 10 Broj laboratorijskih analiza i pacijenata u 2020. godine

POMORAVSKI OKRUG	UKUPNO	Ambulantni pacijenti	Stacionarni pacijenti
Broj pacijenata	176972	122697	54275
Broj pregledanih uzoraka	370080	297885	72195
UKUPNO ANALIZA	2329394	1530825	798569
Hematološke analize	325455	253993	71462
Biohemijske analize	1369803	991674	378129
Analiza urina	408503	119694	288809
Mikrobiologija i parazitologija	147427	124843	22584
Patohistološka laboratorija	31984	5759	26225
Ostale laboratorije	46222	34862	11360

Stacionar doma zdravlja u Svilajncu i Despotovcu, nemaju odvojenu laboratoriju za pacijente stacionara vec se sve analize obavljaju u laboratoriji doma zdravlja, ali su analize za stacionarne pacijente posebno evidentirane. Laboratorija bolnice Paraćin je jedinstvena za primarnu i

sekundarnu zdravstvenu zaštitu i kompletan rad je prikazan u tabeli, dok u Jagodini i Čupriji domovi zdravlja, koji su samostalne ustanove, imaju svoje laboratorije, ali i pri bolničkim laboratorijama postoji određeni broj analiza koji se radi za ambulantne pacijente. Ukupan broj realizovanih laboratorijskih analiza u bolničkim laboratorijama na teritoriji okruga je **232.9394** pri čemu je **65,7%** analiza realizovano za ambulantne pacijente.

Tabela br. 11 Kretanje pokazatelja bolničkog lečenja od 2016. god .do 2020. godine

	Iskorišćenost postelja	Pros. dužina lečenja	Br. postelja po lek.spec.	Br. postelja po med. sestri	Br bolesnika po specijalisti	Br. pregleda po specijalisti	Br. operacija po specijalisti
2016	64,87	6,55	3,15	0,85	146	2128	147
2017	64,89	7,29	3,21	0,86	137	2081	142
2018	63,40	6,43	3,33	0,86	141	2378	148
2019	54,36	6,28	3,25	0,87	137,2	2375	167
2020	37,88	6,20	3,29	0,82	104	1396	105

ZAKLJUČAK

1. Populaciona dinamika je u Pomoravskom okrugu multifaktorski determinisana i karakterišu je specifičnost u kretanju stanovništva vezana za veliki broj ljudi na privremenom radu u inostranstvu koji stalno povlače za sobom mlađu populaciju, a ostaju staračka domaćinstva što je posebno karakteristično za opštine Despotovac i Svilajnac, dok se iz Opštine Rekovac koja spada u red nerazvijenih opština i ima uglavnom ruralno stanovništvo, mlađa populacija iseljava u okolne gradove. Stanovništvo ovih opština spada u red vrlo starog stanovništva jer se procenat stanovništva starijeg od 65 godina kreće od 22,3% u Jagodini do 34,8% u Rekovcu, tako da se ceo okrug sa 24,4% starog stanovništva nalazi u poodmakloj fazi demografskog starenja.

2. Demografski procesi se karakterišu opadanjem broja stanovnika između dva zadnja popisa u proseku za 5,7% ,a procena za 2020. ukazuje na i dalji pad broja stanovnika za 10% od popisa 2011.god. , niskom stopom nataliteta od 7,4 i visokom stopom mortaliteta od 20,6 na 1000 stanovnika , a samim tim i negativnom stopom prirodnog priraštaja -13,1. Stope smrtnosti odojčadi, male dece i mrtvorodenosti spadaju u red niskih stopa. Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope nataliteta I mrtvorodenosti, dok stope opšteg mortaliteta i mortaliteta odojčadi imaju trend rasta.

3. Socioekonomski pokazatelji okruga govore da je ukupno 20612 nezaposlenih lica, što je za 8,2% manje od prethodne godine. Prosečna neto zarada u 2020. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je 48920 dinara što je niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio 60073. U odnosu na prethodnu godinu evidentno je povećanje zarada za 10 %. Prosečna neto zarada beleži stalni trend rasta od 2016. god kad je iznosila 35548 dinara do 48920 dinara 2020. godine. Stopa nezaposlenosti ima trend opadanja u petogodišnjem periodu posmatranja od 230,4 u 2016. do 183 u 2020.godini.

4. Zdravstveno stanje stanovnika Pomoravskog okruga karakterišu klasični dominirajući problemi karakteristični i za visokorazvijene zemlje. U 2020. godini pojavila se nova pandemijska zarazna bolest Covid 19 koja je promenila stukturu uzroka smrti gde su dominirale masovne nezarazne bolesti. I u ovoj godini su dominantne kardiovaskularne i maligne bolesti kao vodeći

uzroci smrtnosti ali sa manjim procentom učešća u ukupnom mortalitetu, dok je na trećem mestu učestalosti smrtnost od Covida 19 sa 9,5% učešća.

5. U registrovanom vanbolničkom morbiditetu najveći značaj kod dece i mladih imaju bolesti respiratornog sistema, kao i kod radno aktivne populacije, kod starih bolesti respiratornog i kardiovaskularnog sistema, dok u bolničkom morbiditetu radnoaktivnog i starog stanovništva dominiraju bolesti kardiovaskularnog sistema.

6. U strukturi oboljevanja od zaraznih bolesti dominirao je Covid 19 sa 8656 obolelih i 314 umrlih ili 3,6%.

7. Podaci o incidenci oboljevanja za maligne bolesti još uvek nisu kompletirani. Stopa oboljevanja od šećerne bolesti 169,5, a stopa oboljevanja od AKS u 2020 .god. je 251,2 na 100000 stanovnika .Stopa incidence oboljevanja od šećerne bolesti ima blagi pad u proteklih 5 godina dok incidenca AKS raste. Stope mortaliteta imaju rastući trend i kod dijabetesa i AKS, dok se kod malignih bolesti zapaža blagi trend opadanja. Prema podacima registra za rak, muškarci su najviše obojevali i umirali od raka bronha i pluća, raka prostate i raka debelog creva i rektuma . Kod žena, maligni tumor sa smrtnim ishodom najčešće je bio lokalizovan na dojci, plućima , grlicu i telu materice i debelom crevu i rektumu .

Što se tiče Pomoravskog okruga u 2020.god. stopa mortaliteta od malignih bolesti je najveća u Opštini Čuprija ,a najčešća lokalizacija malignog tumora su pluća.

8. Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće pokazali su da je najveće procenat neispravnih uzoraka iz seoskih vodovoda, dok je bolji kvalitet vode u gradskim vodovodima.

9.Vakcinacija predstavlja najbržu, najefikasniju i najekonomičniju meru zdravstvene zaštite. U 2020. godini realizovana je u proseku sa nešto nižim obuhvatom od 57% do 87%, osim kod BCG vakcinacije koja je realizovana sa obuhvatom od 97%.

10.Zdravstvenu zaštitu stanovništvu okruga obezbeđivalo je dvanaest zdravstvenih ustanova: šest domova zdravlja , tri opšte bolnice, dve apotekarske ustanove, zavod za javno zdravlje i zdravstvena služba gerontološkog centra.

11.Od ukupnog broja zaposlenih u ovim zdravstvenim ustanovama 78,4% su zdravstveni radnici i saradnici od čega je 29,1% sa visokom stručnom spremom, a od ukupnog broja lekara 74,4% je specijalista. U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend opadanja ,od 2016.godine do 2020. godine za 2,1% je manje ukupnog broja zaposlenih .

12.U proteklih pet godina broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite se kontinuirano smanjivao odnosno za pet godina je ukupan broj zaposlenih smanjen za 10,2 %. Najveće smanjenje je u delu sa srednjom stručnom spremom 11%, a najmanje kod lekara specijalista gde je broj zaposlenih smanjen 2,8% u odnosu na 2016. godina.

Obezbeđenost stanovništva Pomoravskog okruga zdravstvenim radnicima je dobra i svuda u okviru standarda po broju korisnika po lekaru. U laboratorijama domova zdravlja prosečna opterećenost analizama po biohemičaru je 61.063, a standard je 120.000 analiza što je takođe dobra obezbeđenost kadrom.

13. U posmatranom periodu može se uočiti vrlo slaba iskorišćenost stomatoloških službi za odrasle sa 0,1 posete po korisniku i 1098 poseta po lekaru (standard 3075), zatim stomatoloških službi za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog i školskog uzrasta sa 0,9 posete po korisniku i 1067 poseta po lekaru (standard 2460), službi za zdravstvenu zaštitu žena sa 2 posete po ženi (15 god. i više) za godinu dana i 2437 poseta po lekaru (standard 6300 poseta). Razlog za ovako slabu iskorišćenost ovih službi kao i predhodnih godina nalazi se u velikom odlivu pacijenata u privatne ginekološke i stomatološke ordinacije kao i aktuelna epidemiološka situacija vezana za Covid-19. Nisku realizaciju imaju i posete po patronažnoj sestri ,993 (standard 1435),rendgen dijagnostika 1783 (standard 6000). Najveći broj poseta po korisniku je u Službi za zdravstvenu zaštitu dece 7,1 posete, dok školska dece i omladina posete lekara u proseku 3 puta godišnje. Svaki odrasli stanovnik poseti lekara opšte medicine 4,6 puta godišnje. Najveći broj poseta po lekaru je u službama opšte medicine 6651 što je ispod standarda od 7350 poseta po lekaru i u službi za zdravstvenu zaštitu dece 4289 (standard 6300).

Posmatrajući strukturu poseta lekarima uočava se izražena dominacija kurativnih poseta i izuzetno skroman procenat preventivnih pregleda pogotovu u zdravstvenoj zaštiti odraslog stanovništva, svega 1% od ukupnog broja poseta lekaru.

U proteklih pet godina broj poseta po lekaru je varirao neznatno i kod većine službi je bio na nivou standarda. U 2020. god. primećuje se osetni pad zbog aktuelne epidemiološke situacije vezane za Covid-19.

14. Pomoravski okrug je u 2020. godini raspolagao sa **930** bolničkih postelja pa je obezbeđenost stanovništva posteljnim fondom **4,78** postelja na **1000** stanovnika.

- Bolnički kapaciteti u bolnicama Pomoravskog okruga se kreće od 20-55% ,na nivou okruga iskorišćenost postelja je **37,88%**, a prosečna dužina lečenja **6,20** dana.

- Pacijentima je bilo na raspolaganju **349** lekara od čega **283** ili **81,1%** specijalista i **1139** medicinskih tehničara.

- Prosečna opterećenost kadra bolničkim posteljama je **2,66** postelja po lekaru odnosno **3,29** po specijalisti. Broj postelja po jednom medicinskom tehničaru je **0,82**. Prosečan broj bolesnika po lekaru specijalisti na nivou okruga bio je **104** (standard od 130-250), a broj specijalističkih pregleda **1396** po lekaru (prosek standarda 1960). Broj operacija po lekaru specijalisti je **105**.

Posmatrajući petogodišnji period zapaža se opadanje iskorišćenosti posteljnih kapaciteta prosečno za 1% godišnje s tim da je najniža iskorišćenost zabeležena u 2020. god. Broj specijalističkih pregleda po specijalisti varira iz godine u godinu a najveći broj pregleda je u 2018. godine. Broj operacija po specijalisti je najveći u 2019. godini.

Rezultati ove analize ukazuju na potrebu implementacije sledećih mera

- Predominacija masovnih nezaraznih bolesti u strukturi oboljevanja i umiranja stanovništva Pomoravskog okruga zahteva striktnu primenu programa preventivne zaštite od hroničnih nezaraznih bolesti, uz obezbeđenje materijalnih resursa i preciziranih zadataka za sprovođenje strategija i mera kroz intenzivniji zdravstveno vaspitni rad i preventivne preglede, kao isprovođenje usvojenih Nacionalnih programa prevencije i ranog otkrivanja pre svega karcinomagrlića materice ,debelog creva i karcinoma dojke.
- Očuvanje i dalje unapređenje zdravlja najosetljivijih kategorija stanovništva-žena, dece, školske dece i omladine, zahteva dosledno sprovođenje mera utvrđenih Uredbom o nacionalnom programu zdravstvene zaštite žena, dece, školske dece i studenata i Programa koji je sastavni deo Uredbe.
- Demografska situacija je zabrinjavajuća što zahteva sveobuhvatno sagledavanje problema s obzirom na kompleksnu osnovu reproduktivnog ponašanja u savremenom društvu.
- Primarna zdravstvena zaštita težište svojih aktivnosti mora staviti na mere promocije zdravlja i prevencije bolesti, a reorganizacijom postojećih službi preusmeriti se ka porodici i instituciji porodičnog lekara, uključujući u taj sistem i privatnu lekarsku praksu.